

Leevi Madetoja

So What If I Sing

Mitä tuosta, jos ma laulan

Tapiola Chamber Choir
Hannu Norjanen

Leevi Madetoja (1887–1947)

Works for Mixed Choir

1 **Integer Vitae** * Täysi elämä **Op. 72/1** (1929) 4:17 FIABA 0800506

2 **De Profundis** * Syvyydestä **Op. 56** (1925) 6:23 FIABA 0800507

Kuusi laulua runoihin * Six Lyrical Songs **13:40**

3 **En Blomma** * A Lonely Flower **Op. 13/1** (1910) 2:29 FIABA 0800508

Kukka haudalla

4 **Onnelliset** * Happiness **Op. 13/2** (1911) 3:39 FIABA 0800509

5 **Katson virran kalvohon** **Op. 13/3** (1909/1912) 2:18 FIABA 0800510

River, in Your Surface Dark

6 **Kuu kalpea** * Pale Moon **Op. 13/4** (1912) 1:41 FIABA 0800511

7 **Mitä tuosta, jos ma laulan** **Op. 13/5** (1912) 1:19 FIABA 0800512

Who's to Scold Me if I Sing Now?

8 **Metsän kuninkaalle** **Op. 13/6** (1914) 2:15 FIABA 0800513

To the King of the Forest

Kotoisia kuvia * Some National Scenes **7:25**

9 **Hautalaulu** * Song of the Grave **Op. 30a/1** (1916) 2:29 FIABA 0800514

10 **Erkki-paimen** * The Little Cowherd **Op. 30a/2** (1916) 1:56 FIABA 0800515

11 **Etelä-Pohjanmaan laulu** **Op. 30a/3** (1918) 3:00 FIABA 0800516

Song for South Ostrobothnia

Kolme hengellistä laulua * Three Spiritual Songs **5:31**

12 **Tuonen venho** * Boat of Tuoni **Op. 30b/1** (1920) 1:33 FIABA 0800517

13 **Ei mitään multa puutu** **Op. 30b/2** (1911) 2:02 FIABA 0800518

O Nothing Do I Want For

14 **Tuolla ylhäällä' asunnoissa** **Op. 30b/3** (1914) 1:56 FIABA 0800519

There Above Us

Toiveita ja haaveita * Hopes and Dreams	20:02	
15 Kehtolaulu * Lullaby Op. 50/1 (1917)	2:09	FIABA 0800520
16 Ihmisen henki * Flame Eternal Op. 50/2 (1921)	4:35	FIABA 0800521
17 Kevätunta * Dream of Spring Op. 50/3 (1925)	3:40	FIABA 0800522
18 Oma maa * Land of My Birth Op. 50/4 (1921)	6:39	FIABA 0800523
19 Sypressiportilla * The Cypress Gate Op. 50/5 (1928)	2:59	FIABA 0800524

Kolme kansanlaulusovitusta * Three Folk Songs	7:58	
20 Läksin minä kesäyönä käymään Op. 57/1 (1924) Through the Woods One Summer Night	3:13	FIABA 0800525
21 Voi, jos ilta joutuisi Op. 57/2 (c.1925) O if Evening Soon Would Fall	2:45	FIABA 0800526
22 Uni kysyy uunin päältä Sleep Speaks from the Stove-Top Op. 57/3 (1927)	2:00	FIABA 0800527

Neljä joululaulua * Four Christmas Carols	7:14	
23 Arkihuolesi kaikki heitä Op. 20b/5 (1916/1924/1944) Cast Off Thy Everyday Cares	2:02	FIABA 0800528
24 Enkelien joululaulu * The Angels' Carol (1932)	2:03	FIABA 0800529
25 Julens budskap * Christmas Tidings * Joulun sanoma (1946)	1:04	FIABA 0800530
26 Seimeen syntynyt * Born in a Manger (1947)	2:05	FIABA 0800531

Luovan lemmen metaforat * Two Onerva Songs	5:19	
27 Keinutan kaikua * Cradled the Echo Op. 82/1 (1946)	1:26	FIABA 0800532
28 Vanha luostari * The Old Abbey Op. 82/2 (1946)	3:53	FIABA 0800533

Total 77:50

Kaisa Ranta *soprano* * *sopraano* [17, 20 & 28]
Tuomas Pursio *baritone* * *baritoni* [2, 21 & 22]
Tapiola Chamber Choir * **Tapiolan Kamarikuoro**
Hannu Norjanen *conductor* * *kuoronjohtaja*

1 Integer Vitae Op. 72/1

Integer vitae scelerisque purus
non eget Mauris jaculis neque arcu
nec venenatis gravida sagittis
Fusce, pharetra.

Sive per Syrtes iter aestuosas
sive facturus per inhospitalem
Caucasum, vel quae loca fabulosus
lambit Hydaspes.

Namque me silva lupus in Sabina
dum meam canto Lalagen, et ultra
terminum curis vago expeditis
fugit inermem:

quale portentum neque militaris
Daunias latis alit aesculetis
nec Iubae tellus generat, leonum
arida nutrix.

Pone me, pigris ubi nulla campis
arbor aestiva recreatur aura
quod latus mundi nebulae malusque
Iuppiter urget

pone sub curru nimium propinqui
solis, in terra domibus negata:
dulce ridentem Lalagen amabo
dulce loquentem.

Horatius (Quintus Horatius Flaccus, 65–8 eaa),
kokoelmasta *Carminum Liber Primus*, 23 eaa

English translations of all lyrics, see page 30

Integer Vitae Op. 72/1

A man of wholesome life and pure of sin
Has no need of Moorish spears or bows
Nor of quivers heavy with poisoned arrows
O Fuscus.

Whether he travel through
The tempestuous Syrtis or the inhospitable
Caucasus, where the fabled
Hydaspes Flows.

For as I was in the Sabine forest
And sang without care of my Lalagen
Beyond the boundary, a wolf fled me
Though I was unarmed:

Such a beast as is not found
Among the oaks of militant Apulia
Nor is born in the land of Juba
The dry homeland of the lion.

Take me to the desert, where not a single tree
Is refreshed by the summer wind
Somewhere where there is only fog
And bad weather

Take me to a houseless desert
Too near the sun:
Still shall I love Lalagen, sweetly laughing
Sweetly speaking.

Horace (Quintus Horatius Flaccus, 65 BC – 8 BC),
from the collection *Carminum Liber Primus*, 23 BC

Täysi elämä Op. 72/1

Täysi elämä, kelpo ja siveä
ei kaippaa maurilaisia keihäitä tai jousia
eikä myrkkynuolista paksuksi pantua koteloa
Oi Fuscus

Vaikka kulkisimme läpi myrskyävien Syrttien
tai yli vihamielisen
Kaukasuksen missä virtaa
tarunhohtoinen Hydaspes

Sillä kun huolia vailla Lalagenistani laulaen
vaelsin Sabinan metsässä
kauas yli rajan susi pakeni minua
aseetonta miestä

Petoa moista ei ole nähty
villin Apulian tammistoissa
eikä sikiä sellaisia Jubassa¹
kuivassa leijonien maassa

Vie minut autiomaahan, missä tuuli
ei elvytä kasvuun puun puuta
sumuisille laveille lakeuksille
kurjille Ukkosen² ilmoille

Vie minut näännyttävän auringon alle
asumattomille seuduille
suloisesti nauravaa, kauniisti puhelevaa
Lalageniani aina silti rakastan.

suomennos Timo Ruottinen

¹ kaupunki Sudanissa

² Jupiter

2 De Profundis Op. 56

De profundis clamavi ad te Domine:
Domine exaudi vocem meam.
Fiant aures tuae intendentes
in vocem deprecationis meae.

Si iniquitates observaveris Domine
Domine, quis sustinebit?

Speravit anima mea in Domino.

Quia apud Dominum misericordia:
et copiosa apud eum redemptio.

Psalmista 130

3 En Blomma Op. 13/1

Hon spirade upp vid korsets fot
på enslig grav
ett brustet hjärta åt hennes rot
sin livssaft gav.

Hon blickade ljuvligt, hon nickade täckt
med tårstänkt kalk för nattlig vind:
den bleka purpurn i hennes dräkt
har skimrat förr på en flickas kind.

Det lästes en gåta i ungmöns blick
som snart var stoft
en yngling vid graven tydningen fick
i blommans doft.

Viktor Rydberg (1828–1895), *Flora*, 1864.
Myöhemmin kokoelmassa *Dikter: Första samlingen*, 1882

De Profundis Op. 56

Out of the depths have I called unto thee, O Lord:
 Lord, hear my voice.
 Let thy ears consider well
 the voice of my complaint.

If thou, Lord, wilt be extreme to mark what is done
 amiss: O Lord, who may abide it?

My soul has hoped in the Lord.

For with the Lord there is mercy:
 and with him is plenteous redemption.

Bible, Psalm 130

A Lonely Flower Op. 13/1

She sprouted at the foot of a cross
 on a lonely grave
 a broken heart at her roots
 her life's blood gave.

With a lovely gaze, she nodded modestly
 with tear-stained petals in the evening's breeze
 the pale purple of her dress
 had shimmered before on a young maid's cheek.

There was a question in the maiden's gaze
 that was soon laid to dust
 a young man found the answer by her grave
 in the flower's perfume.

Viktor Rydberg (1828–1895), *Flora*, 1864. Later published in the collection *Dikter. Första samlingen*, 1882

Syvydestä Op. 56

Syvydestä huudan sinua, Herra
 Herra, kuule ääneni
 Tarkatkoot sinun korvasi
 minun rukousteni ääntä

Jos sinä, Herra, pidät mielessäsi synnit
 Herra, kuka silloin kestää?

Minun sieluni toivo on Herrassa

Sillä Herran luona on armo
 ja runsas lunastus.

suom. Timo Ruottinen kirkkoraamatun 1933 pohjalta

Kukka haudalla Op. 13/1

Hän versoi ristin tyvestä
 yksinäisellä haudalla
 hennon vartensa elämänmesi
 tuli särkyneestä sydäimestä

Hän vilkaisi suloisesti, nyökkäsi kainosti
 öisen tuulen tuomat kyynelpisarat kukinnossaan
 hänen asuna vaalea purppura
 ennen niin punasi neitosen poskia

Luki arvoitus neidon katseessa
 joka tomuksi muuttui kohta
 ymmärsi nuori mies merkityksen
 hautakukkasen tuoksussa.

suomennos Timo Ruottinen

4 Onnelliset Op. 13/2

Jo valkenee kaukainen ranta
ja koillisest' aurinko nousee
ja auteret kiirehti pois
kun pohjolan palkeet käyvät
kun mennyt on yö
kun kimmeltää kesäinen aamu
ja linnut ne laulelee.

Mä kiireelle korkean vuoren
nyt tuulessa raikkahass' astun
mun toivoni aamuisen koin
mun kultani kohtaan siellä
kun mennyt on yö
kun kimmeltää kesäinen aamu
ja linnut ne laulelee.

Mut kauniimpi koittoa päivän
sen laskua lempeämpänä
hän hymyten luokseni käy
mä syliini kierron immen
kun mennyt on yö
kun kimmeltää kesäinen aamu
ja linnut ne laulelee.

Autuudesta sydämeini sykkyy
ja taivasna otsani loistaa
kun seison tässä impeni kanssa
tässä sammalekalliolla
kun mennyt on yö
kun kimmeltää kesäinen aamu
ja linnut ne laulelee.

Täss' impeni kanssa mä seison
ja kiharat tuulessa liehuu

Happiness Op. 13/2

Dawn breaks on the far distant shore now
the sun in the East newly rises
the morning mist hurries away
when winds from the north come blowing
when night-time is past
when summer's bright morning is shining
and birds sing their trilling song.

I hasten to climb up the hillside
I stand in the breeze as it freshens
my wish for the morning comes true
my darling one's there to meet me
when night-time is past
when summer's bright morning is shining
and birds sing their trilling song.

But lovelier she than the morning
much gentler than nightfall my love is
she comes to me smiling today
my arms are outstretched to hold her
when night-time is past
when summer's bright morning is shining
and birds sing their trilling song.

Blissfully now, joyous my heart beats
my brow shining bright as the heavens
I stand with my darling one here
high on this rock green with moss
 when night-time is past
when summer's bright morning is shining
 and birds sing their trilling song.

I stand with my darling one here now
her curls in the wind wildly floating

ja laaksojen hyminä soi
kuin iäisen lemмен ääni
kun mennyt on yö
kun kimmeltää kesäinen aamu
ja linnut ne laulelee.

Aleksis Kivi (1834–1872),
Kirjallinen Kuukauslehti, 1866

5 Katson virran kalvohon Op. 13/3

Katson virran kalvohon
kaikki katoa sieltä
aalto soljuu solisten
uuden aallon tieltä.

Virta vierii verkalleen
kauas kohti merta.
Sinne, sinne aaltoset
katoatte kerta.

On kuin sielu sulaen
yhtyis kulkuhunne
virran kera vieris pois
kysymättä kunne...

V.A. Koskenniemi (1885–1962),
kokoelmasta *Runoja*, 1906

the sounds of the valley recall
the voices of love unchanging
 when night-time is past
when summer's bright morning is shining
 and birds sing their trilling song.

River, in Your Surface Dark Op. 13/3

River, in your surface dark
all things seem to vanish.
Every small wave rippling
there run into another.

Quiet river, flow away
to the far-off ocean
there the waves one day
will flow away and vanish.

So the soul might melt and merge
joining in your journey
flowing with your gentle stream
never asking whither.

V.A. Koskenniemi (1885–1962),
from the collection *Runoja*, 1906

6 Kuu kalpea Op. 13/4

Kuu kalpea kulkevi kulkuaan
kevät-yö on kaunis ja pyhä.
Kai aika jo ammoiin erota ois
mut yhdessä ollaan me yhä.

Yön tuulonen hiljaa tuudittaa
lepän lehvii uinuvia.
Sydän ääneti sykkien aavistaa
suven suuria unelmia.

Eino Leino (1878–1926),
kokoelmasta *Sata ja yksi laulua*, 1898

7 Mitä tuosta, jos ma laulan Op. 13/5

Mitä tuosta, jos ma laulan
tahi tuosta, jos ma tanssin
ei tuota kytty kysele
eikä appi arvaele
nato ei naisille sanele
anoppi kylän akoille
ky'yn kytken kynnykselle
naon naittelen kylälle
anopin susille syötän
apen karhuille apatan.

Pale Moon Op. 13/4

Pale moon as she goes on her journey
through the spring night lovely and holy
though time it must be to part once again
yet let us still linger together.

Soft breeze of the night rocking
dark trees with their dreaming leaves.
Heart silently beating seems to sense
all the beautiful dreams of summer.

Eino Leino (1878–1926),
from the collection *Sata ja yksi laulua*, 1898

Who's to Scold Me if I Sing Now? Op. 13/5

Who's to scold me if I sing now?
Or to scold me if I dance now?
No need for him to ask me why
nor his dad to wonder why
sister won't talk to the other girls
mother blab to the village crones.
Husband chain to threshold fast
sister marry far away
mother feed to the wolf pack
father feed to the savage bears.

Kanteletar II:7

8 Metsän kuninkaalle Op. 13/6

Metsän ukko halliparta
metsän kultainen kuningas
ava nyt aittasi avara
luinen lukko lonkahuta!
Laske juoni juoksemahan
virka vippelehtämähän
kullaista kujoa myöten
hopiaista tietä myöten
jost' on sillat silkin pantu
sillat silkin, suot sametin
veralla vetelät paikat
pahat paikat palttinalla!

Ukko kultainen kuningas
hopiainen hallitsija
anna mulle ainojasi
kanna mulle kaunojasi
kullassa kulisevia
hopiassa helkkyviä!
Aja vilja vieremille
aukeimmille ahoille
minun metsipäivinäni
erän etsiaikoinani!

To the King of the Forest Op. 13/6

King of the forest, grey of beard
glorious king of the woods
open your roomy barn to us
unbolt the lock of bones!
Let loose your yarn
let your speech scamper
along a golden path
down a silver lane
where the bridges are made of silk
bridges of silk, swamps of velvet
of broadcloth are the marshlands
of linen the impassable places!

Old man, king of gold
ruler of silver
give me some of your singular ones
carry to me your fair ones
clanging with gold
tinkling with silver!
Drive the prey to the embankments
to the more open grounds
in my hunting days
my times of prey-seeking!

Kanteletar II: 333

9 Hautalaulu Op. 30a/1

Mainen murhe on haihtuvaa.
Siunattu lempeä Tuonen maa
rientomme mitta ja määrän pää
valkama yöstä mi häämöttää!

Tähti, kiertäjä ikuinen
puolees katsovi kaihoten
niinkuin pyrkis se taivaaltaan
kauneusvirtahan vaihtuvaan.

Päättyy tuska ja onnettuus.
Siunattu lempeä katoavaisuus!
Yöstä tummalta polultaan
sua kiittävät lapset maan.

Suom. L. Onerva.
Alkup. Viktor Rydberg,
runoelmasta *Livslust och livsleda*,
kokoelmasta *Dikter. Andra samlingen*, 1891

Song of the Grave Op. 30a/1

Earthly sorrows now seem afar
blessed is beautiful Tuonela
thither in haste our boat onward steers
vaguely the shore in the night appears.

Star revolving eternally
looks at each of us longingly
seems to wish it could leave the sky
join the river of life awhile.

Ends all sorrow and sufferance
blessed is impermanence.
From the darkening path of night
children turn to thy shining light.

Viktor Rydberg *Livslust och livsleda*,
from the collection *Dikter. Andra samlingen*, 1891.
Translation into Finnish by L.Onerva.

10 Erkki-paimen Op. 30a/2

Jo pieni paimen Erkki
käy metsään karjoineen
ja avojoaloin hyppii vaan
hän rallattain ja laulaen.
Kil – kal, noin vaskikellot soi
pien’ Erkki paimentaa
min pieni rinta huutaa voi
sen kaiku kuljettaa
ja kanervalla hyppien
käy rallattain ja laulaen
pien’ Erkki karjoineen.

Ja tanotorveen Erkki
tu – tuu – tuu – toittottaa
ja yli kumpuin, kuilujen
noin karja kulta kutsun saa.
On tuohireppu olallaan
ja vitsa kädessään
on mättään marjat herkkujaan
jos väsyä, pikku pään
hän sammalpatjaan uinuttaa
ja puron viinit juoda saa
pien’ Erkki karjoineen.

Larin Kyösti (1873–1948),
kokoelmasta *Tän pojan kevättrallatuksia*, 1897

The Little Cowherd Op. 30a/2

The little cowherd Erkki
goes gaily with his herd
and barefoot runs along the path
with happy song and joyful word.
Ring-ling, thus ring the brassy bells
young Erkki herds his cows.
What sounds a little breast can make
the echoes there arouse
and o’er the heath he tripping goes
with happy song and joyful word
young Erkki herds his cows.

His herding horn young Erkki
too-toot-toot-too-toots
and over hill and grassy dale
his precious herd is called anew.
His birch-bark knapsack on his back
and switch in hand he swings
the berries ripe he plucks to taste
till down he lays his head
on mossy mattress sleeps awhile
and thirsty drinks the wine of brooks
young Erkki with his herd.

Larin Kyösti (1873–1948),
from the collection *Tän pojan kevättrallatuksia*, 1897

11 Etelä-Pohjanmaan laulu Op. 30a/3

Välkkyile täällä ei järvien veet
pellot on meillä ja kenttämme aavat.
Nouse ei kukkulat, harjanteet
esteettä vihurit viuhua saavat.
Niittyjä kastaa virtaimme juoksu
ilmoja soutaa kytösavun tuoksu
uljasta, suurta ja aukeaa
on meidän Etelä-Pohjanmaa.

Maan, meren meillä on ankara työ
purtemme kiitävät hyrskyjen selkää.
Kilvaten kuokat ja kirvehet lyö
taistoa, tointa ei poikamme pelkää.
Innoin he muokkaavat kotipellon multaa
jääpohjasoistaan kuokkivat kultaa
taas koska eessä on urhojen tie
voitosta voittoon he viirinsä vie.

Kyntäjä Pohjolan aukeitten
aateli keskellä peltojen miesten
vihamies mielen raukeitten
kammoja kahleitten, katkoja iesten
vapauden vahtina Pohjolan mailla
ain' ole, iskeös taattojen lailla!
Kuinka jos mahtava sortaja lie
Pohjolan porteilla poikki on tie!

Artturi Leinonen (1888–1963), 1918

Song for South Ostrobothnia Op. 30a/3

The lake waters do not glimmer here
we have our fields and wide-open greens.
There are no rising hills or peaks
the winds blow freely across the plains.
The meadows drink from our flowing streams
the air is filled with smoke from glowing embers.
Imposing, sweeping and far-reaching:
that is our land, South Ostrobothnia.

Between sea and land our toil is hard
our vessels speed on the backs of waves.
Hoes and axes strike in turn
our sons fear neither battle nor travail.
Fervently they turn their homeland's soil
finding gold in ice-encrusted marshes
the path of heroes lies before them
they carry their flag from victory to victory.

Oh ploughmen of the northern tracts
noblemen among the tilling folk
enemies of slothful minds
haters of shackles, breakers of yokes
as the guardians of freedom in the North
remain, and toil as your ancestors did!
However mighty be the oppressor
he will not pass through these northern gates!

12 Tuonen venho Op. 30b/1

Tuonen venho lähenee rauhaista rantaa.
Tuonen venho ystävää kallista kantaa.
Lempeät tähtöset kutsuen tiellensä hohtaa.
Taivahan Taatto nyt lapsensa kotihin johtaa.

Kaukana, kunne ei ihmisen tajunta tapaa
autuuden mailla asuu nyt henkensä vapaa.

L. Onerva (1882–1972)

13 Ei mitään multa puutu Op. 30b/2

Ei mitään multa puutu
kun Herra paimentaa
kun mulle kaikki tarpeet
Hän aina lahjoittaa.
Ja niityt viheriöivät
Hän etsii laumalleen.
Luo veden virvoittavan
vie janoon uupuneen.

Siis sydäimestä laulan:
on Herra paimenen
ja ilomielin kuljen
nyt häntä seuraten.
Hyvyys ja laupeus aina
mun tietän' noudattaa.
Mä hänen huoneessansa
saan ijät asustaa.

Simo Korpela (1863–1936)

Boat of Tuoni Op. 30b/1

Boat of Tuoni comes to the shore where peace tarries
Boat of Tuoni, dear the burden it carries.
Gentle the ev'ning is, stars are invitingly shining.
Father in Heaven now homeward his children is guiding.

Far away, there where the mind of man reaches but vainly
land of the blessed, land where the spirit dwells freely.

O Nothing Do I Want For Op. 30b/2

O nothing do I want for
when Jesus leads my way
and all I need to live by
He gives to me each day.
In pastures fresh and verdant
He leads His wand'ring sheep
by sweet refreshing waters
they quench their thirst and sleep.

O from the heart I sing now:
The Lord my Shepherd leads
and joyfully I follow
and of His mercy feed.
His goodness and His mercy
shall be my guiding light
His house shall be my dwelling
for ever in His sight.

14 Tuolla ylhäällä' asunnoissa Op. 30b/3

Tuolla ylhäällä' asunnoissa
autuaissa Jumalan
sielt' on itku, murhe poissa
siell' on ilo ainiaan.
Oi jos sinne minäkin
Murheen maasta pääsisin!

Siell' on ruumiit aivan uudet
puhtaat kirkkaat kokonaan.
Tänne jäävät vajavuudet
synnin arvet päälle maan.
Oi jos sinne minäkin
Murheen maasta pääsisin!

Simo Korpela,
kokoelmasta *Elämän lauluja I*, 1913

There Above Us Op. 30b/3

There above us in his dwelling
lives the Lord God merciful
there no weeping, there no grief is
there is joy for ever more.
O if I could that place find
leave this vale of tears behind!

There our bodies are renewed
pure and bright as new born babe's.
Here on earth all imperfections
scars of sinful life remain.
O if I could that place find
leave this vale of tears behind!

Simo Korpela,
from the collection *Elämän lauluja I*, 1913

15 Kehtolaulu Op. 50/1

Heijaa, heijaa
veikkaa nukkumaan
siskon laulu leijaa
nuku, nuku vaan!

Peipot piipii
puissa soitto soi
unen henki hiipii
keijut karkeloi.

Tontut kurkkaa
kiikun käärön taa
tanssii pitkin nurkkaa
muuriin katoaa.

Luokse laukkaa
unen heppa, hei
kaviot ne paukkaa
nyt se veikan vei!

Ruusutarhain
luona levätään
aamulla jo varhain
kotiin käännetään.

Heijaa, heijaa
armas aurinko
unen mailla leijaa
nuku, nuku jo!

Lullaby Op. 50/1

Rock-a-bye
little brother sleep.
Sister's lullaby
sleep now, sleep now, sleep.

Birdies' tweet tweet
sounds from tree-top high
now you're dreaming dreams sweet
fairies round you fly.

Brownies peep
while you sleep sound
dancing in the corners
running all around.

Here a pony comes
a-trotting, hey
little hooves come clopping
brother rides away.

In a bed of roses
rests, then
early in the morning
turns to home again.

Rock-a-bye, rock-a-bye
dream your dream so deep.
Sister's lullaby
little brother sleep.

Larin Kyösti,
kokoelmasta *Sydänpäivän lauluja*, 1916

Larin Kyösti,
from the collection *Sydänpäivän lauluja*, 1916

16 Ihmisen henki Op. 50/2

Ikiliekki ihmisen henki on
se on syttynyt säteistä auringon
ja päivän puoleen se halaa.
Vaikk' kuiluiss' se kulkee ja helmassa yön
tuvat sille on tuttuja tähtien vyön
ja tähtiin se takaisin palaa.

Pyhä liekki henkemme iäinen on
se Poika ainut on auringon
vaikk' kahleissa maisten harhain.
Mut harhain kun tuskat sen kirkastaa
kotihin ylös jälleen se kohoaa
yli tähtien siintävain tarhain.

Arnold Kandolin
(pseudon. "Aarni Kouta", 1884–1924),
kokoelmasta *Rakkauden temppeli*, 1920

Flame Eternal Op. 50/2

Flame eternal deep in the spirit burns
it is lit by the bright sun's rays as it turns
for day's clear light euer yearning.
Though darkness engulf it and night's murky gloom
it will shine from the stars into each cottage room
then back to the far-off stars returning.

Holy flame, our spirit, eternally
shall reach O God to thee, to thee
though chained by the sins of this earth.
But sin is dispelled by repentance true
up to haven again does the flame shine through
and beyond the stars finds rebirth.

Arnold Kandolin
(pseudonym "Aarni Kouta", 1884–1924),
from the collection *Rakkauden temppeli*, 1920

17 Kevätunta Op. 50/3

Ilman hämylaineet hienot
puiden punerrukset vienot
huolii himmenevän maan
kevätunten purppuraan.

Taivaan kantta leuto-säinen
soutaa tähti yksinäinen
niin kuin pursi hopeisen
suvi-öisen joutsenen.

Haaveet heijaa maassa, puussa
suvihaaveet huhtikuussa.
Helähtelee herkkä jää
pajun virpi värähtää.

Oksat unelmista taipuu
onnen odotusta vaipuu.
Taivas kuulas yötä maan
syleilee kuin armastaan.

L. Onerva,
kokoelmasta *Liesilauluja*, 1916

Dream of Spring Op. 50/3

The waves of air are pale and fine
and trees with lovely trees entwined
they wrap the fields darkening
within the purple dream of spring.

On high there sails a single star
across the mild horizon far
a silver boat with shining wake
a swan that glides upon a lake.

Dreams in the trees and on the ground
a summer dream in April found
the tinkling ice upon a pond
the shiver of a willow wand.

The sleeping boughs seem as they bend
a dream of happiness to tend
the clear sky of night above
the land embraces as in love.

L. Onerva,
from the collection *Liesilauluja*, 1916

18 Oma maa Op. 50/4

Vallan autuas se, jok' ei nuorena sortunut maaltaan
hyljätty, onnensa kanss', urhoin haudoilta pois.
Ei sopis' miehenä näin mun nuhdella taivahan töitä
mutta mun syömmeni taas tahtovi huoata ees.
Kun minä muistan sen yön, jona rakkailta rannoilta luovuin
nousevat silmiini nyt vieläkin viljavat veet.
Ei mun mielestän', ei, mee Pohjolan tunturit
joilla kuuntelin kuin sampo ja kantelo soi.
Siell' oli toimessa mies, ja Väinöstä lausuvat urhot
poijat ja karhut puun juurella painia löit.
Raittihat talviset säät, revon tult' oli taivahat täynnä
kauniit katsoa kuin aamun alkava koi.
Oi te kesäiset Pohjolan yöt, joina aurinko loistaa
myötään päilyen veen vienossa taivahan kans'!
Teille jos Onnetar sois mun vielä, niin tuntisin kaikki
saaret ja salmet ja myös taivaalla tähdet ja kuun.
Siellä mun mieleni on, ja siellä ne muinoiset muistoin
– sinne mun kultani jäi, sinne mun ystävän' myös.
Huoleti kiitelkөөt muut Alpein seutuja kauniiks'
kauniimpi, kalliimpi on mulle mun syntymämaa.

Samuel G. Berg (pseudon. "Kallio", 1803–1852),
Otava II, 1832

Land of My Birth Op. 50/4

Ah how happy he who ne'er leaves his home and his country
who rejects fortune and fate never knows hero's grave.
It's not for men like me though to question the workings of heaven
but my heart again sighs in memory still.
When I remember the night that I left the shores that I loved
tears of despair fill my eyes as autumn rain fills the sky.
Still I can't forget those high fells of the northern land
where I listened to the sounds of the kantele sweet.
There ev'ry man had his task, and tales of the heroes recited
brave boys and bears fought, furious fight to the death.
Sharp was the wintery air, northern lights filled the sky with their flashing
beautiful sight it was when dawn rose over the hills.
O you summery Northern nights, with the sun shining bright as daytime
glittering bright lakes that reflect azure skies.
Ah if fortune would let me go there I would know
every island and inlet and sound, every star in the sky.
There, ah there my heart still remains, there my earliest mem'ries
there my sweetheart did stay, there my friend stayed too.
Let them praise if they wish, Alpine mountains and meadows
lovelier, dearer to me is the land of my birth.

19 Sypressiportilla Op. 50/5

Kuink' ajaa kuollut keviäst'
heljästi paistaa kuu!

Soi hiljaa synkkä sypressi
sa musta murhepuu!

Pois laske sauvas, matkamies
täss' aika seisahtuu!

Täss' aukee ikuisuutehen
väsyneen virran suu.

On varjon varjo retkemme
myös olevainen muu.

Koht' ystäväst' on jäljellä
vain valkeneva luu.

Koht' uudet sataa kyyneleet
ja vanhat unhoittuu.

Oi, soita rauhaa sieluille
sa unhon musta puu!

L. Onerva, kokoelmasta
Elämän muukalainen – Sikermä unikuvia, 1921

The Cypress Gate Op. 50/5

How lightly ride the dead tonight
how brightly shines the moon.

Sing softly, gloomy cypress tree
sing softly sorrow's tune.

Let fall your staff, O traveller
here ends the world of strife

here opens to eternity
the weary stream of life.

Our journey here is nothing but
chill shadow of a shade.

Soon all that's left of friendship
will fade to death's decay.

Soon fall a hundred tears again
to wash the old away.

O sing oblivion, sing for us
you gloomy cypress tree.

L. Onerva, from the collection
Elämän muukalainen – Sikermä unikuvia, 1921

20 Läksin minä kesäyönä käymään Op.57/1

Läksin minä kesäyönä käymään
siihen laaksohon, kussa kuuntelin päivää
 kussa lintuset laulaa
 metsäkanatki ne pauhaa
ja mun sydämeni etsi lepoa ja rauhaa.

Katsoin minä alas vetten puoleen
näin rannalla tytön ihanan ja nuoren
 joka istui ja itki
 katsoi aaltoja pitkin
ja hän oli surullinen joka hetki.

Kanteletar U: 19

21 Voi, jos ilta joutuisi Op. 57/2

Voi, jos ilta joutuisi
vaivat vaimentuisi
hikihelmet kuivuisi
ja armas laimentuisi.

Voi jos armas lähtisi
papin pakinoille
hentukseni heltyisi
ja taipuis talosille.

Silloin ois, oi silloin ois
mun rinnassani rauha.

Through the Woods One Summer Night Op. 57/1

Through the woods one summer night I walked
in the valley heard the morning song awaken
 where the birds were a-singing
 setting all the echoes ringing
and my heart was seeking peace and quiet in the forest.

A I walked I looked down to the water
where a lonely girl was weeping sadly
 sitting pale and silent
 gazing o'er the ocean
and her heart was full of sorrow as she waited.

O if Evening Soon Would Fall Op. 57/2

O if ev'ning soon would fall
end my cares and worry
and my doubts be settled all
O if my love would hurry.

Omy dear one let's depart
flee the priest's preaching
tender grow my sweet one's heart
and yield to lover's teaching.

Then my heart, O then my heart
would find its peace and quiet.

Trad.

22 Uni kysyy uunin päältä Op.57/3

Uni kysyy uunin päältä
unen poika porstuasta:
Onko lasta kätkeyssä
pientä peittehen sisässä?

Tuoppa unta tuohisessa
kanna vaskivakkasessa
sillä silmiä sivele
näkymiä näppäele.

Nuku, nuku nurmilintu
väsy, väsy västäräkki
käärin kehtos kukkasilla
peitän silmäs liinasella.

Trad. (variantti *Kantelettaren* runosta II:175)

Sleep Speaks from the Stove-Top Op. 57/3

Sleep speaks from the stove-top
the bearer of dreams asks from the porch:
Is there a child in the cradle here
an infant swaddled in blankets?

Bring us sleep in a birch-bark basket
carry it to us in a brass bushel
sprinkle it onto the infant's eyes
bring forth beautiful dreams.

Sleep, sleep, little birdie
slumber, slumber, sparrow of mine
I will wrap your cradle in flowers
cover your eyes with a blanket.

Trad. (variation on *Kanteletar* song II:175)

23 Arkihuolesi kaikki heitä Op. 20b/5

Arkihuolesi kaikki heitä
mieles' nuorena nousta suo!
Armas joulu jo kutsuu meitä
taasen muistojen suurten luo.
Kylmä voisko nyt olla kellä
talven säästä kun tuoksahtaa
lämmän leuto ja henkäys hella
rinnan jäitä mi liuottaa?

Syttyi siunattu joulutähti
yöhön maailman raskaaseen
hohde määrätön siitä lähti
viel' on auvona ihmisten
kun se loistavi lasten teille
päilyy järvet ja kukkii haat
kuusen kirkkahan luona heille
siintää onnelan kaukomaat!

Alpo Noponen (1862–1927),
Joulupukki 1916

Cast Off Thy Everyday Cares Op. 20b/5

Cast off thy everyday cares
let your spirit rise, child-like!
Christmas Day is calling us
to these grave reminiscences.
Who could feel cold now
as the winter's day fills with
this tender, warm breath
that melts the ice in my breast?

The blessed Christmas star was lit
in the night of this gruelling world
it gave off immeasurable light
and remains the hope of humankind.
When it lights the path of children
the lakes glimmer and the meadows blossom
by the brightly shining Christmas tree
they will find a heavenly kingdom.

Alpo Noponen (1862–1927),
Joulupukki magazine, 1916

24 Enkelien joululaulu

Ylistäkää Jumalaa
taivas ja maa!
Hetki on läsnä jolloin päivä yötä kiittää
seimi halpa säteilee ja armahdukses riittää
aikojen taa!

Kumartakaa valkeaa
taivas ja maa:
surun laakson halvinta ja suruisinta lasta
kärsimyksen lempeätä risti-ruhtinasta
Vapahtajaa!

Riemuitkaatte, riemuitkaa
taivas ja maa!
Pimeyden kannelle tän' yönä syttyi tähti.
Jokainen sen löytää, ken etsimähän lähti.
Riemuitkaa!

L. Onerva,
kokoelmasta *Helkkyvät hetket*, 1922

The Angels' Carol

Praise the Lord
Heaven and Earth!
The time has come that the day thanks the night
the lowly manger shines and Your blessing will
remain eternally!

Bow to the King
Heaven and Earth:
to the basest, downcast child of the valley of sorrow
the sweet, suffering Lord of the cross
our Saviour!

Rejoice, rejoice
Heaven and Earth!
A star was lit tonight in the dark skies.
He who seeks it will find what he requires.
Rejoice!

L. Onerva,
from the collection *Helkkyvät hetket*, 1922

25 Julens budskap

Julens budskap är glädjens bud
skuggorna från oss vika.
Se, han kommer i jordisk skrud
fursten i kärlekens rike.
Han är barnet som skänker frid
skatten i fattigdomens tid
och ingen har sett hans like.

Gösta Moliis-Mellberg (1883–1971)

Christmas Tidings

Christmas tidings are the tidings of joy
let the shadows flee from us.

See, He comes in earthly attire
the prince of the kingdom of love.

He is the child who brings peace
a treasure in times of hardship
and no one has seen His equal.

Joulun sanoma

Joulun sanoma on riemuviesti
varjot väistyvät luotamme.

Katso hän tulee maallisessa puvussa
rakkauden valtakunnan ruhtinas.

Hän on lapsi, joka antaa rauhan
aarteiden puutteellaisille
eikä kukaan ole nähnyt hänen kaltaistaan.

suomennos Timo Ruottinen

26 Seimeen syntynyt

Kruunun ja valtikan laskenut
Hän oli Isänsä jalkojen juureen
aurinkosalista astunut
ja saapunut pimeään suureen.
Yö oli, aika ja ihminen
raskasta nukkui unta.
Unohtunutko ikuinen
oli Jumalan valtakunta?

Öljylamppunen lepattain
levitti talliin valonsa niukan.
Vuoteen pohjalla oljet vain
soi lapselle hellyyttä hiukan.
Yö oli, Neitsyt ja emonen
poikansa valvoi unta.
Syntynyt seimeen ikuinen
oli Jumalan valtakunta.

Born in a Manger

He had laid His crown and sceptre
down by his Father's feet
stepped out of the sun's pavilion
into the great darkness.
It was night; Time and Man
slumbered in heavy sleep.
Had they all forgotten
the eternal kingdom of God?

An oil lamp's fluttering flame
lit the stable wanly.
The hay on which the infant lay
softened His hard berth.
It was night; the Virgin mother
watched as her son was sleeping.
Born into the manger was
the eternal kingdom of God.

Oke Peltonen (1909–2005)

27 Keinutan kaikua Op. 82/1

Keinutan kaikua
souatan soittoa
tuuditan tunteeni lasta.
Puolet sen sielua omaani on
puolet on taivahasta.

Sylkytän soittoa
liikutan laulua
heijutan herkkää mieltään
kuuntelen iltaisin itseksin
hopeankirkasta kieltään.

Souatan säveltä
lempeni lasta
kasvaos kaunoisaksi:
elä mulle iloksi, sieluni suloksi
onneksi ainoaksi.

L. Onerva,
kokoelmasta *Sekasointuja*, 1904

Cradled the Echo Op. 82/1

Cradled the echo be
rocked by the harmony
lulled be the child of my feelings.
Half of its soul is mine, all of my own
half is the child of heaven.

Swayed by the harmony
stirred by the melody
moved by my mood, my feeling
thus in the evening I lie alone
hearing its silvery singing.

Rocked by the melody
child of my fancy
may you grow fair and lovely
live and prosper happily, gladden my soul sweetly
bringing the one joy to me.

L. Onerva,
from the collection *Sekasointuja*, 1904

28 Vanha luostari Op. 82/2

Kulkee kuun ja päivän silta
yli vanhan kaarikaton
lankee pinjan tumma varjo
yli vanhan nurmimaton.

Illan tiessä niin kuin aamun
raunioilla mykkä palmu
verirusut, villi viini
unhoituksen viono valmu...

Muurin luona vanha nunna
niin kuin varjo liikkuu hiljaa
hoitain pyhän yrttitarhan
okahaista ruusuviiljaa...

Kukkaa kastaa, jälleen vaipuu
rukoukseen oven pieleen:
"Mater Dei, anna rauha
ylpeään ja nurjaan mieleen!"

"Anna rauha" toistaa pinjat
palmut, ruusut, alla uksen
syngät sypressit ja pienet
univalmut unhoituksen...

L. Onerva,
kokoelmasta *Kaukainen kevät*, 1914

The Old Abbey Op. 82/2

Moves the moon and shines the sunlight
over ancient wall and archway
falls the shadow of the cypress
over ancient lawn and pathway.

Cool of ev'ning, glow of morning
palm tree in its ruined setting
crimson roses, tangled ivy
poppy, flow'r of sweet forgetting

By the wall a nun is working
like a shadow moving slowly
thru the sacred herbal garden
culling blooms of thorny rose-tree

wat'ring flowers; stays her labour
kneels in prayer by the gateway:
"Mater Dei, grant us peace now
calm the proud and wicked, wicked spirit!"

"Grant us peace now" echo cypress
palm tree, roses, by the gateway
gloomy cypresses and poppies
flow'r of sleep and sweet forgetting.

L. Onerva,
from the collection *Kaukainen kevät*, 1914

[1] Translation Anon.
[4-7, 9-10, 12-21, 27-28] English translations ©
Marja and Philip Bingham
[3, 8, 11, 22-26] English translations Eva Malkki

Leevi Madetoja

So What If I Sing

This recording of choral songs by Leevi Madetoja contains one half of the composer's pieces for mixed choir. The album forms a part of the Tapiola Chamber Choir's National Library project, in which the choir documents the works of Finland's major choral composers. The project was suspended when Warner Music stopped its Finlandia Records production. [Previous recordings include the unaccompanied works for mixed choir and female choir of Toivo Kuula (1883–1918) in 1994, and Jean Sibelius's (1865–1957) a cappella songs for mixed choir, female choir and children's choir, in 1998].

Photo W. Dufva (courtesy of the Society of Finnish Composers)

Leevi Madetoja was born and schooled in Oulu, northern Finland. Compared to the interests of other great composers in the world, his home instrument was unusual: he played the kantele, a traditional Finnish string instrument. In addition he practised violin and piano in his own time, and sang in a choir. Having finished school in 1906, he took up studies at the Helsinki Music Institute and the University of Helsinki. At the Music Institute, Madetoja studied composition under Armas Järnefelt and Erik Furuhjelm, and came to be accepted as a pupil of Jean Sibelius in 1908. Madetoja travelled around collecting folk tunes in Ingria in 1907, and gathering northern Ostrobothnian melodies in 1909. Having finished his studies in Finland in 1910, he made study trips to Paris, Vienna and Berlin between 1910 and 1912. After returning he worked first as assistant conductor of what is now the Helsinki Philharmonic Orchestra, in 1912–1914, and then as the conductor of an orchestra in Vyborg, 1914–1916. In a degree ceremony in 1914, Madetoja received his Master of Arts degree accompanied by a cantata he himself had composed for the occasion. He was married to the Finnish poet L. Onerva in 1918. He taught at the Helsinki Music Institute (now the Sibelius Academy) in 1913–1938, and at the University of Helsinki in 1926–1947.

The pinnacle of Madetoja's career was the opera *Pohjalaisia* (1923). In 1925, Madetoja and Onerva moved to France, where the composer worked on his third symphony and on the ballet-pantomime *Okon Fuoko*, two of his major works. Madetoja also managed to act as editor-in-chief of the music magazine *Säveletär* and as a music critic for several newspapers.

Spirit of Sorrow

Before the age of twenty, Madetoja had written in his diary: “Oh life, how I loathe you! What did I say? No, I do not loathe life! I wish I could live, rejoice and be happy, but – and a bitter lump comes to my throat – a child of sorrow have I been ever since my birth. I feel that this spirit of sorrow will not leave me until – my grave.”

The “spirit of sorrow” would follow Madetoja through his life. The Civil War was distressing for the composer, claiming the lives of both his brother Yrjö and his friend, the composer Toivo Kuula, in 1918. Madetoja composed the piano piece *Kuoleman puutarha* (Garden of Death, 1918/21) in memory of his brother; he would return to its motifs in his second symphony (1918). After Kuula’s death, Madetoja arranged a new performance version of Kuula’s *Karavaanikuoro* (Caravan Chorus) and augmented his *Stabat mater* cantata for its premiere in 1919.

Madetoja’s marriage with L. Onerva was fraught, and a love triangle appeared involving the poet Eino Leino. The cold reaction to his opera *Juha* was another cause of depression for Madetoja. During the last decade of his life, he was nearly incapable of composing. He and Onerva both fell to drinking heavily; simultaneous use of medications and alcohol led to memory loss for both spouses, and they were forcibly separated citing the destructiveness of their relationship. The composer was sent to a sanatorium for alcoholics, while Onerva was locked up in a mental institution. Madetoja managed to return home for a few years and even composed some small pieces there, but his wife was not released until after his death.

Madetoja as a Choral Composer

In addition to his two operas and three symphonies, Madetoja's production is typified in ten or so cantatas for choir, composed on demand for various events. Madetoja was also planning a *Requiem* in the late 1930s and early 1940s. Of all the great National Romantic composers in Finland, he was the one to write the most pieces for mixed choir.

The manuscript collection at the University of Helsinki contains some songs for mixed choir composed by Madetoja as a student. His first published choral pieces were written for male choir in 1908. His initial published work for mixed choir, *En Blomma* (A Lonely Flower) was composed for the choir competition of the Hämeenlinna Song Festival in 1910. It was also the first piece Madetoja composed for the Suomen Laulu mixed choir, established in 1907. Madetoja had become acquainted as a student with the choir's director, Heikki Klemetti (1876–1953), who also directed the country's leading male voice choir. Klemetti's choirs commissioned and performed plenty of pieces by Madetoja, giving his work publicity and leading to his songs being picked by other choirs. Klemetti influenced the programmes of national vocal music festivals and sheet music publication series, and directed some of Madetoja's songs in church services for the Parliament. Another major commissioner and publisher of mixed-choir pieces was Kansanvalistusseura, a foundation for the edification of the ordinary man.

Klemetti had very clear opinions regarding the nature of choral works and he set strict constraints on composers. Toivo Kuula was one of the only musicians able to contradict Klemetti's directions. Regarding Madetoja's composition *En Blomma*, whose lyrics were in Swedish, Klemetti wrote: "Naturally we cannot perform it in that language in our concerts. [...] From now on I would advise you to have the lyrics translated into Finnish before setting them to music." Klemetti's uncompromising demands were that choral compositions be short, have lyrics in Finnish, and avoid complication, excessive ambitus and key changes.

The Finnish language has later proved an obstacle to Madetoja's songs becoming more widely known abroad, although they have been performed by touring Finnish choirs since the 1920s. Suomen Laulu and Klemetti recorded the songs *Kevätunta* (Dream of Spring) and *Läksin minä kesäyönä käymään* (Through the Woods One Summer Night) as early as 1929.

Neo-Romanticism and Symbolism

Heikki Klemetti wrote in *Suomen Musiikkilehti* magazine in February 1937: “When thinking about Madetoja’s art, two things spring immediately to mind: the poem is always at the forefront, with the composer’s skill behind it.”

Madetoja found the lyrics for most of his mixed-choir pieces in the work of the major Finnish poets of his youth, mainly L. Onerva, Eino Leino, Larin-Kyösti and V.A. Koskenniemi. Folklore and religious or spiritual texts also feature repeatedly. Madetoja knew Koskenniemi from the Oulu Lyceum. Once Madetoja began writing for the national newspaper *Päivälehti*, he became acquainted with Leino, his future wife Onerva and the writer Aarni Kouta. Onerva and Leino paved Madetoja’s way into literary and press circles. Larin-Kyösti and Leino had been classmates, and Onerva worked as a subeditor for the theosophically inclined newspaper *Sunnuntai*, where Leino was editor-in-chief. Madetoja also wrote articles for that paper.

The poets in Madetoja’s circle of friends were some of the major representatives of Finnish Neo-Romanticism and Symbolism, with strong influences from France. Their work was characterised by themes from folklore, Karelianism and mythology, as well as by Nietzscheism and a focus on esoteric dream worlds, nature and ancient history. Madetoja set a significant number of his wife’s poems to music. Onerva herself was musical, having played piano all her life, done some composing in her youth and sung in a mixed university choir led by Klemetti in Helsinki. Madetoja could relate to the conflict between dream and reality that was typical of Onerva’s poetry. The composer wrote to his wife on 20 November 1915: “And we artists are also peculiar in that we must always struggle, we will not stay still, we cannot build our lives on anything but sand, because our building blocks are images and impressions – and how sweet that is – and of course we can never bring them to life in this coarse world as lovely as we see them.”

Some of the leitmotifs of Madetoja's songs are love and longing (*Integer vitae, Onnelliset*), the beauty of nature (*Kevätunta, Onnelliset, Erkki-paimen*) and loss, resignation and death (lullabies, *Sypressiportilla, Katson virran kalvohon, Hautalaulu*).

Madetoja's choral pieces are mostly serious, if not gloomy. This has been partly attributed to his heritage as a melancholy northerner and Ostrobothnian, but the songs are also a reflection of his difficulties in life and love. Some songs refer directly to the composer's relationship and experiences with his wife (*Vanha luostari, Onnelliset, Kuu kalpea*).

Although childless, Madetoja composed ten or so lullabies for choir, piano or solo vocals. His lullabies for mixed choir are *Kehtolaulu* (Lullaby), *Uni kysyy*

uunin päältä (Sleep Speaks from the Stove-Top), *Keinutan kaikua* (Cradled the Echo) and *Tuonen venho* (Boat of Tuoni). For Madetoja, lullabies were usually metaphors for loss and abandonment, just as in Finnish folklore, where Death joins the mother in rocking a baby's cradle. In many traditional lullabies and sayings, mothers admonished their babies to perish so as to be freed from the cold, barren world.

Among these downcast songs, a welcome exception can be found in themes from the *Kanteletar* collection of traditional poems, and the works of Larin-Kyösti (e.g. in the song *Erkki-paimen* – The Little Cowherd), who exalted in the Finnish summer and had portrayals of joy. As for Madetoja, he found it easier to relate to happiness and playfulness in ancient mythology than in his daily life.

Choral Timbre and Style

Madetoja made more diverse and refined use of the acoustic opportunities of a choir than earlier Finnish composers had. His choral style is also distinctive from that of other Nordic musicians. Madetoja was more interested in the general atmosphere and timbre evoked by the songs than in dramatising specific details from the lyrics. Most of his songs are in binary or ternary form, and slow tempos are more common than fast ones. Terms that are often repeated in describing Madetoja are Romanticism, modality, bitonality and Impressionism. Following Sibelius's example, Madetoja made abundant and diverse use of the pedal point (or "organ point") for bass.

Madetoja's initial style adhered to National Romanticism. His Ostrobothnian heritage was apparent in his use of folk melodies. Madetoja's *Kanteletar* songs closely resemble Toivo Kuula's works on the same theme from a few years before.

Many of Madetoja's later, more mature pieces are characterised by a mellow melancholy, a dreamy elegiac nature and a submissive plangency. To quote Heikki Klemetti, they have a "wonderful mysterious character". These more personal compositions have a

subtlety and timbre that reflect his French influences. In 1910, Kuula had written to Madetoja: "My best advice, if you want to study, learn and be inspired by your work, is to come to Paris. Here you will have everything your heart desires." Madetoja followed his friend's counsel and wrote home on 7 March 1912: "And so I am once again in Paris, beloved Paris, home of beauty and freedom, bustling city of spring, where the setting sun shines more exquisitely than anywhere else, where the contours of nature and life caress the eye more softly than in any other place on Earth."

Madetoja's most important pieces for mixed choir are *Integer vitae*, *Oma maa* (Land of My Birth), *De profundis*, *Onnelliset* (Happiness) and *Vanha luostari* (The Old Abbey); in addition to these, his most characteristic, refined choral tone and musical "painting" style are strikingly represented in *Kevätunta*, *Erkkipaimen*, *Kehtolaulu* and *Voi, jos ilta joutuisi* (O if Evening Soon Would Fall).

The composer wished that some of his more prized choral songs were more widely performed, and in the 1940s he planned and composed orchestral accompaniments for many of them.

Melodies for Latin Texts

In his Latin songs for choir, Madetoja makes use of ancient polyphony in the style of the Romantic choral composers, which endows the classical texts with an archaic atmosphere and reflects the immortal nature of the topics.

Madetoja composed *Integer vitae* in 1929. He had become familiar with Roman literature at the Oulu Classical Lyceum and at the University of Helsinki. He knew Horace's love poetry and quoted it for instance in a letter written to Onerva on New Year's Eve 1916: "When we all do as best we can, we can look our fates in the eye with an easy mind. *Integer vitae – non eget mauris jaculis nec arcu*; that was an old Roman saying, and we cannot contribute anything to the battle between the forces of life, other than Beauty and Truth, and our spirits that strive toward Truth". In the *Andantino* section of his binary ode, a syncopated melody is sung first by sopranos, then by male voices. The *Allegretto* climaxes in praise for the lovely laughter of the charming maiden Lalagen. Suomen Laulu gave the first performance of the piece it had commissioned in the Great Hall of the University of Helsinki, on 13 February 1930. Even in

1946, Madetoja was planning an *ad libitum* orchestral accompaniment for the song, but he never managed to complete it.

De profundis was composed in Houilles, near Paris, in the spring of 1925. Madetoja dedicated the four-part composition for choir and a soloist to the Laulu-Miehet male choir, but he would soon also arrange it for mixed choir. The song is a staple of Finnish church music, and the composer was aware that it was "a good piece of work". Madetoja selected verses from Psalm 130 for the song, and used Gregorian arrangements and counterpointing in the classical religious style. The first movement (*Andante*) is a solo for bass voices. The second movement (*Lento*) contains the shocked exclamation "Si iniquitates... quis sustinebit?" from the Psalm of Repentance, assigned to a solo baritone backed up by the choir's echoic, rhetorical repetitions. The restless expectation of the third movement (*Allegretto*) is composed as a four-part fugato, while the final movement (*Andante sostenuto*) slows down to a comfortably harmonious promise of mercy.

Six Lyrical Songs, Op. 13

In the autumn of 1910, in Paris, Madetoja composed two songs for Suomen Laulu, to lyrics by the Swedish poet Viktor Rydberg. The “weightier and more polyphonic” of the two, *Vattenplask* (Lapping Waters) he went on to destroy by burning, and the slighter and more modest one, *En Blomma*, was rejected by Klemetti. The choir director demanded lyrics in Finnish and actually translated some himself, but Madetoja was unsatisfied with Klemetti’s efforts. The Viipuri Mixed Choir published the song in its original form before the First World War, so the young composer did not feel completely demoralised. Klemetti published his own version in Finnish, *Kukka haudalla* (A Flower on a Grave) as a sheet music insert in music magazine *Säveletär* in 1911, and Suomen Laulu performed it at the Hämeenlinna Song Festival on 29 June that year. The tempo of the ternary song is *Andante sostenuto*, and the middle section is characterised by introductory tenor solos and a brief male choir verse.

Onnelliset is Madetoja’s only effort to put words by Aleksis Kivi to music. The manuscript is dated in Vienna on 24 October 1911. The song was to have its première that same spring, but it did not come about until 25 April 1912, in the Great Hall of the University of Helsinki. Klemetti explained the delay: “It is a good song, although in parts very difficult.” Parallels can easily be drawn between the lyrics’ description of striving for unattainable happiness and the composer’s own life, with Onerva vacillating between Madetoja and the poet Leino. The ternary song is in 6/4 time.

Having returned to Finland in the spring of 1912, Madetoja composed four short choral pieces to be included in Opus 13 in the next four years. They were published in the *Kansanvalistusseuran Nuottivarasto* publication series.

Katson virran kalvohon (River, in Your Surface Dark) began as a solo. The melody had been complete since 1909, and had previously been published in the *Kansanopiston laulukirja* songbook. The composer created his choral version in 1912, ready for the next year’s song festival in Savonlinna. At its first performance, on 5 July 1913, Klemetti led the joint mixed choir of the festival. The melancholy, folkloric piece in ternary form has four voices and is chorale-like in its sparseness. *Kuu kalpea* (Pale Moon), composed in 1913, was selected as the competition entry song for the Kuopio Vocal Music Festival of 1914. Again, the Eino Leino lyrics picked by Madetoja mirror the love triangle between Leino, Onerva and himself: “though time it must be to part once again, / yet let us still linger together”. The Helsinki Nationalistic Youth Mixed Choir first performed the song in spring 1914. The short song is in ternary form and has parallel harmonic progressions.

The two last songs in this opus, composed for Kansanvalistusseura, were set to lyrics from *Kanteletar*. The happy chant *Mitä tuosta, jos ma laulan* (Who’s to Scold Me if I Sing Now?) is dated 3 June 1912, but was not published until 1917. The pantheistic prayer *Metsän kuninkaalle* (To the King of the Forest), which exudes a crisp, fresh outdoor mood, was composed and published in 1914. The première was by Karjalan Kaiku choir, led by Emil Sivor in Vyborg, on 7 March 1915.

Three National Scenes, Op. 30a

The songs *Hautalaulu* (Song of the Grave) and *Erkki-paimen* Madetoja composed for Suomen Laulu in 1916. Both were published that same year and had their first performance in the Great Hall of the University of Helsinki on 5 December 1916, in a concert where Madetoja received the Heideman Award from the board of the Music Institute.

For the song, Rydberg's poem was translated into Finnish by Onerva, as per Klemetti's demands. Composed in ternary form, the melody in the first and third sections is written for tenor, with a reposeful pedal point background from bass voices. Madetoja also arranged this song for orchestra in 1945, and that version was played at the composer's own funeral in the Old Church in Helsinki on 11 October 1947. The score has since then been lost.

Madetoja composed several pastoral songs for choir. These included *Paimenen laulu* (Shepherd's Song, 1914) and *Paimentyttö* (The Shepherdess, 1915) for male choir and *Erkki-paimen* (1916) for mixed choir. The rural tableaux have two verses. Lyrical lines for tenor voice are accompanied by instrumental sounds by male and female voices, while cowbells echo as in a rolling landscape.

The brisk, folksy *Etelä-Pohjanmaan laulu* (Song for South Ostrobothnia) was commissioned for the 110th anniversary of the Battle of Lapua, to be set to lyrics by Artturi Leinonen. The strophic song was first performed at the anniversary ceremony on 14 July 1918, when a celebratory amalgamation of five choirs was conducted by Jalo Lahdensuo. The lyrics were printed in *Ilkka* newspaper on 24 July that year, but the score was not published until the 1950s, when it was released by SULASOL (the Finnish Amateur Musicians' Association).

Three Spiritual Songs, Op. 30b

Although *Tuonen venho* was written for Suomen Laulu in 1920, the choir is not known to have performed it while the composer was alive. The song's première took place in Turku on 6 January 1921, performed by the local mixed choir Nuori Laulu, conducted by Väinö Pesola. In the peacefully gentle song, a rowboat rolls on the waves of calm triplets, and the tenor voice comes in occasionally to reinforce soprano verses with repetitions.

The songs *Ei mitään multa puutu* (O Nothing Do I Want For) and *Tuolla ylhäällä' asunnoissa* (There Above Us) are written in the style of Ostrobothnian spiritual folk songs. The words to *Ei mitään multa puutu* are from the Shepherd Psalm (23). In the summer of 1911, Madetoja travelled with Heikki Klemetti to the latter's hometown, Kuortane, to gather folk tunes for a new hymn book. They hoped to meet the last famous traditional musician of the region, Elias Tallari. The meeting took an unexpected turn when the fiddler was pushed to the church in a wooden casket on a cart. On Klemetti's suggestion, Madetoja quickly penned a memorial hymn, which Klemetti sang with his sister Dagmar, his wife Armi and Madetoja as a quartet at the funeral. Klemetti published the song as a supplement to the Christmas issue of *Säveletär* that same year, and wrote: "We sang the hymn on a Sunday morning in a small, provisional choir, standing on the stone floor of the

corridor to the belfry. It was raining. The poor man's coffin had only been painted with watercolours and then varnished, so it could not withstand the lashings of the rain. The lid was gradually washed clean, revealing its naked wood and powerfully reminding all of us funeral attendees of the fleeting nature of life. The rain was still pouring down when the old master was buried." The solemn quartet was first sung publicly in a concert by Suomen Laulu on 3 December 1911. The tender, comforting song was later performed at Madetoja's own funeral in October 1947, and, having acquired the rights, Suomen Laulu sang it also at the burials of Finland's first presidents, Lauri Kristian Relander in 1942 and K. J. Ståhlberg in 1952.

Tuolla ylhäällä' asunnoissa was written for publication by Kansanvalistusseura in 1914. The première performance was at St. John's Church in Helsinki in a charity concert to benefit the Finnish Red Cross and the needy in Helsinki. It took place on 18 October 1914 with Klemetti conducting the Suomen Laulu choir. The devout chorale-like strophic song was included in the Finnish hymnbook in 1938. Later, Ossi Elokas incorporated it into the revised edition of his All Saints' Day Vespers book in 1968. Madetoja arranged the song for male choir (1917) and female choir (1941). This song, too, was performed at the composer's funeral in 1947.

In many of his lullabies, Madetoja draws clear parallels between the land of sleep and the land of death, which were traditionally joined in Finnish folklore. *Kehtolaulu* was composed in 1917 for the Helsinki Nationalistic Youth Mixed Choir, which first performed it under the direction of Armas Maasalo in the Great Hall of the University of Helsinki on 14 March 1917. The choir published the song in its own publication series that same year. The melancholy song is in ternary form, and the middle section's dream-like fantasy characters are brought to life by female voices, accompanied by a static pedal point.

Ihmisen henki (Flame Eternal) was written in Helsinki in spring 1921. The première was in the Great Hall of the University of Helsinki on 18 November 1921, in the same Suomen Laulu concert where *Oma maa* (Land of My Birth) was first performed. In the lyrics, Arnold Kandolin uses expressions typical of the Theosophy movement. The piece is in three parts with a grand fugato in the middle, whose majestic theme begins with the same tune as the finale to Mozart's *Jupiter Symphony*, greatly admired by Madetoja. The song ends on the same seven-note G Major chord that is used in its first verse.

The songs *Kevätunta* and *Sypressiportilla* (The Cypress Gate) were written for the Vaasa-based mixed choir Sirpaleet. *Kevätunta* had been commissioned for the choir's tenth anniversary in 1925. Kosti Könni conducted the first performance in the auditorium of the Town Hall in Vaasa on 11 April 1926. In his thesis, Kimmo Tammivaara describes the piece as the “apotheosis of the pedal point”. The main theme, a limpid portrayal of nature, is written in parallel harmonic progressions, while the middle section's dream sequences are sung by an impressionistic four-part women's chorus. The piece ends with a brief soprano solo.

Oma maa, composed in Helsinki in the spring of 1921, is one of Madetoja's most extensive and ambitious unaccompanied choral pieces. It is a tribute to the pioneer of lyrical poetry in Finnish and a luminary of Madetoja's own hometown, Samuli Kustaa Berg (1803–1852). Berg was one of Finland's major nineteenth-century poets, inspired equally by local folklore and European and ancient literature. The poem “Oma maa” was also beloved by the writer J. V. Snellman and the poet Leino. When Jean Sibelius had paid his own homage to the poet by setting the poem to music in a cantata three years earlier, Madetoja had reviewed the première concert in *Helsingin Sanomat* newspaper.

Berg's poem had been published in the first anthology of Finnish literature and scientific writings, *Otava*, in 1832, with different versions printed in Oulu's *Wiikko-Sanomat* newspaper in 1834 and 1840.

Jaana Märsynaho describes Berg's poem: "Oma maa" is the nostalgic song of a man separated from the land of his birth. The object of longing is located in northern Finland, but Berg extends the local imagery – cold weather, northern lights and midnight sun – to symbolise a broader Finnish spiritual landscape, an almost mythical motherland whose beauty surpasses all others, and without which man cannot be happy. Individual emotions are connected to a wider context of ideology related to the Finnish nation and language. Sprinkled amid the Finnish symbolism are references to world literature – Horace, Ovid, Goethe and Tegnér."

The piece begins with a dignified introduction to be performed "slowly". The next section, with the tempo "gracefully", reminisces about the beauty of the homeland in soprano voice, while the male voices recall their forefathers' heroic deeds. The finale is a "devoutly" performed song of praise that culminates in a crescendo.

Madetoja was very pleased with this piece of work, and wrote to Klemetti in June 1945: "I am arranging *Oma maa* for orchestra, as it does not seem able to break through in its choral form, although I strongly believe in its virtues as a composition. I am doing nothing but arranging the voices for instruments." Having heard Sibelius's cantata with the same lyrics on the radio, Madetoja wrote in his diary on 4 July 1946: "I consider my own superior."

Sirpaleet first performed *Sypressiportilla*, which was composed in 1928 to lyrics by Onerva, under the direction of Könni in Vaasa on 7 April 1929. The song's theme is death, and it is given a restless and anxious character by the alternation of 3/4 and 2/4 time and the chromatic circling around a single tone. The haunted soprano cry "Kuink' ajaa kuollut keviäst" ("How lightly ride the dead tonight") evokes the terrified baritone "Si iniquitates" exclamation of *De profundis*. The song ends with a reassuring conclusion.

Three Folk Song Arrangements Op. 57

The three songs in Opus 57 have folk melodies arranged for soloists, with the choir as an accompanist. Although they are “only” small folk song arrangements, their choral timbre and mood represent the most characteristic and refined Madetoja.

The 1924 arrangement *Läksin minä kesäyönä käymään* is based on the poem “Rannalla itkijä” (“Weeper on the Shore”). Only the first stanza is a genuine folk song, the rest was written by Elias Lönnrot. Suomen Laulu first performed the song in April 1924. The solo is written for mezzo-soprano voice. In the slow arrangement, a static choir paints an impressionistic atmosphere of a crisp summer’s night and is only featured fully in a brief introduction, in the interludes between verses and in the short conclusion. Madetoja also arranged this to be sung with an orchestra, with the same solo part as in the choral version, but with a string orchestra replacing the choir.

Voi, jos ilta joutuisi dates from around 1925, and Suomen Laulu premièred it in the Great Hall of the University of Helsinki on 5 March 1927. The solo part is for baritone. This is another slow and static tableau, with the choir sketching impressions of longing and wistfulness at the beginning, in between verses and at the end.

Uni kysyy uunin päältä, one of Madetoja’s many lullabies, dates from 1927. Suomen Laulu first performed it in Helsinki on 14 February 1928. The song is composed in the authentic 5/4 time that is typical of poems in the *Kalevala* epic. The solo is again sung by a baritone.

Four Christmas Carols

In Opus 20, Madetoja collected songs that he had composed over the years for young singers, accompanied by piano or harmonium. They include the Christmas song *Arkihuolesi kaikki heitä* (Cast Off Thy Everyday Cares), which was first published in the key of A Major in the *Joulupukki* Christmas magazine of 1916. The four-part choral arrangement dates from spring 1924, and it was composed in B Major to the lyrics of “Kiitä herraa yö ja päivä” (“Thank the Lord Night and Day”) by L. Sandelin. Madetoja also made an A Major version of the Christmas song’s choral arrangement, which was published by Fazer in 1944.

Enkelien joululaulu (The Angels’ Carol), set to lyrics by Onerva, was originally published as a solo with piano accompaniment in a supplement containing new Christmas carols for the elementary-school songbook in 1932. The mixed choir version was published in the collection *Laulava kansa*, edited by Olavi Pesonen in 1946.

Julens budskap (Christmas Tidings) comes from an undated, unpublished manuscript found in the University of Helsinki Library. The song’s last three verses come from Gösta Moliis-Mellberg’s 1930 poetry collection in Swedish, *Där lyser ett sken över vägen*. Moliis-Mellberg was a pastor of the Northern Helsinki Swedish Parish. The same poem has been used for other choral compositions, and the text was included in a proposal for the Swedish hymnal in 1942.

Seimeen syntynyt (Born in a Manger) came about when the cantor of St. John’s Church in Helsinki, Alfred Hiilimies, asked Madetoja to compose a new Christmas carol for his choir in 1947. The priest of the same church, Oke Peltonen, was asked to write the lyrics. This is Madetoja’s final song for mixed choir, and probably his last fully finished composition. Hiilimies conducted its first performance in a musical soirée by the St. John’s Church choir on 28 November 1948. The unadorned, chorale-like strophic song is composed in a softly rolling 6/4 time.

Two Onerva Songs,
Metaphors of Creative Love, Op. 82

These two songs were composed to lyrics by Onerva, and are some of Madetoja's last pieces of work. The short, chorded lullaby *Keinutan kaikua* appears to have been composed without an order in 1946. The singers of the Northern Ostrobothnia Students' Association were interested in acquiring its rights, but it ended up with Suomen Laulu.

Vanha luostari is Madetoja's last numbered composition, and one of his most tragic pieces. It painfully weaves together the early and late stages of the composer's unhappy relationship with L. Onerva. Onerva proposed that his husband compose music for the poem as early as 1914, in a letter sent to Vyborg on 10 November: "How will your 'muse' spend Christmas? I assume you will write at least some hymn of divine praise. Out of my poems, I feel 'Vanha luostari' would be nice to set to music. The line 'anna rauha' ["grant me peace"] could be repeated a hundred times, like 'buona sera' in Italian opera." Madetoja did not take up the challenge then, but he kept the letter.

In the 1930s, both spouses drifted into alcohol and drug abuse, as a consequence of which the composer was placed in a sanatorium for alcoholics in Jylänki (close to Turku), while Onerva was first sent to Veikkola and then to Nikkilä mental hospital. At the psychiatric institution, Onerva believed she had been locked up in a "monastery" as punishment for ill behaviour during her life. She reflected her feelings of imprisonment in writings and in watercolours, where she portrayed herself and her fellow inmates in nuns' habits. In the song composed in October/November 1946, Madetoja echoes the thoughts repeated daily by Onerva in her treatment, but with the words from the poem she had written in her youth. The anguished, ecstatic prayer by the soprano soloist (the "nun") is accompanied by an impressionistic female choir of "sisters". When Suomen Laulu gave its first performance of the song, led by Martti Turunen on 30 November 1947, Madetoja was no longer around to hear it.

Juha Hovinen
English translation Eva Malkki

Soprano Kaisa Ranta studied at the Sibelius Academy and graduated with a Master's degree majoring in Opera Singing. Ranta is a versatile singer and, consequently, she has been offered a large variety of work on the stage, including musical theatre, musicals, operetta and opera. Kaisa Ranta made her debut at the Finnish National Opera (FNO) in the main role of Mozart's opera *Zaide* (2006, 2007). She has also performed at the FNO in Weber's *Freischütz* (2008), Verdi's *Falstaff* (2009) and Dvorak's *Rusalka* (2009).

Kaisa Ranta has performed as a soloist with various Finnish orchestras and choirs. Ranta has also sung solo parts in a great variety of church music works. The most significant of these works include: Händel's *Messiah*, Bruckner's *Requiem*, Brahms' *A German Requiem*, Lloyd Webber's *Requiem*, Haydn's *The Creation*, Mozart's *Requiem*, *Mass no. 4 in C minor* and the motet *Exultate, Jubilate*, Tippett's *A Child of Our Time*, Beethoven's *Mass in C major* and *Symphony no. 9*, Saint-Saëns' *Christmas Oratorio*, J.S. Bach's *St John Passion* and Orff's *Carmina Burana*.

Beside in Finland, Kaisa Ranta has given concerts in the UK, the USA, the Czech Republic and Japan. Kaisa Ranta rose to nationwide notoriety after winning the first prize in one of Finland's most prestigious song contests, Lappeenrannan valtakunnallinen laulukilpailu, in 2006.

Tuomas Pursio, bass-baritone, who began his vocal career in the ranks of the Cantores Minores boys' choir in 1977, studied singing at the Sibelius Academy, at the International Opera Studio in Zurich and privately with Tom Krause, László Polgár and Jukka Rasilainen. In 1966 he won the first prize for men in the Lappeenranta Singing Competition in Finland and was offered his first contract, with the solo ensemble of the Deutsche Oper am Rhein in Düsseldorf. Since then he has been a member of the ensemble of the Erfurt Theatre and is at present a soloist at the Opera in Leipzig. He has also made guest appearances at, among others, the Berlin State Opera, in Zurich and Bern, at the Vlaamse Opera, in Nice, at the Hanover State Opera, in Tokyo, at the Leipzig Gewandhaus and Lausanne Operas. At home in Finland he has been the soloist with the Finnish Radio Symphony Orchestra, the Helsinki Philharmonic, the Lahti Symphony and the Lohja City Orchestra, at the Savonlinna Opera Festival, the Opera Cava festival in Nilsia and the Finnish National Opera.

In addition to choral works by Mozart, Verdi, Haydn and Bach, Tuomas Pursio's repertoire includes such roles as Escamillo in *Carmen*, the Four Villains in *The Tales of Hoffman*, Figaro in *The Marriage of Figaro*, the Speaker in *The Magic Flute*, Kaspar in *Der Freischütz* and the King in *Aida*. At Easter 2009 Tuomas Pursio made his critically-acclaimed debut as Amfortas in *Parsifal* at the Leipzig State Opera.

The Tapiola Chamber Choir was founded in 1984 by former members of the world-famous Unesco Prize winning Tapiola Choir who wished to continue singing together. The independent 36-member Choir, dedicated to achieving a professional standard of excellence, soon established itself as a major representative of its generation in Finnish music. The Choir's adventurous programming, diverse repertoire and ambitious recording schedule have found recognition in the form of audience response, critical acclaim and awards both in Finland and abroad.

The Choir's clients and partners include Finland's leading professional orchestras like the Finnish Radio Symphony Orchestra, the Helsinki Philharmonic Orchestra, the Sinfonia Lahti, the Avanti! Chamber Orchestra, the Ostrobothnian Chamber Orchestra, the Tapiola Sinfonietta and the Sixth Floor Orchestra, and conductors like Esa-Pekka Salonen, Sakari Oramo, Jukka-Pekka Saraste, and music festivals, concert agencies, record companies and composers.

The discography of The Tapiola Chamber Choir consists of more than 20 discs, of which many have received national awards, and the Penderecki disc has sold over 27,000 copies worldwide. The Penderecki and Sibelius discs are included as 'benchmark' recordings in the Gramophone Classical Good CD Guide. The Choir has recorded for Alba Records since 2001.

Hannu Norjanen graduated from the Sibelius Academy with diplomas in the organ, choir conducting and orchestra conducting in 1997. He studied with Jorma Panula, Eri Klas, Atso Almila and Ilya Musin, and he further studied choral conducting with Eric Ericson in Stockholm.

Norjanen has been artistic director of Tapiola Chamber Choir since 1998, the conductor of the boys' choir Cantores Minores since 2005 and the Helsinki Philharmonic Chorus since 2007. He also teaches at the Sibelius Academy. He has been an assistant conductor at the Finnish National Opera and the artistic director of the Finnish Philharmonic Choir in 2003–2006. He has acted as the chief conductor of Lappeenranta City Orchestra and Vaasa City Orchestra in 1998–2001 and 1999–2005, respectively.

In addition to performances in Finland, Hannu Norjanen has appeared as a guest conductor in the Baltic States, Russia, the Czech Republic, Hungary, Spain, Great Britain and Turkey. He has conducted productions of *The Magic Flute* by Mozart, *La Bohème* and *Tosca* by Puccini, *La traviata* and *Falstaff* by Verdi, *L'elisir d'amore* by Donizetti, *Tunttematon sotilas* (The Unknown Soldier) by Tauno Pykkänen, *Isänmaan tyttäret* (Daughters of the Fatherland) by Ilkka Kuusisto and *The Fairy Queen* by Purcell.

Leevi Madetoja

Mitä tuosta, jos ma laulan

Tämä Leevi Madetojan kuorolaulujen levytys sisältää puolet säveltäjän sekakuorolauluista. Levy on jatkoa Tapiolan Kamarikuoron kansalliskirjastoprojektille, jossa kuoro dokumentoi huomattavimpien suomalaisten kuorosäveltäjien tuotantoa ja joka keskeytyi Warner Musicin lopettaessa Finlandia Recordsin levytuotannon. Kuoron kansalliskirjastoprojektissa on julkaistu aikaisemmin Toivo Kuulan (1883–1918) säestyksetön sekakuoro- ja naiskuorotuotanto 1994 sekä Jean Sibeliuksen (1865–1957) a cappella -laulut sekakuorolle, naiskuorolle ja lapsikuorolle 1998.

Kahden oopperan ja kolmen sinfonian ohella Leevi Madetojan tuotannosta tärkeän osan muodostavat erilaisiin juhlatilaisuuksiin tilauksina sävelletyt kymmenkunta kuorokantaattia. Madetoja suunnitteli myös *Requiem*in säveltämistä 1930-luvun lopulla ja seuraavan vuosikymmenen alussa. Suurista suomalaisista kansallisromanttisista säveltäjistä Madetoja sävelsi eniten sekakuorolauluja.

Madetojan ensimmäiset julkaistut kuorosävellyksensä syntyivät mieskuorolle 1908. Ensimmäinen julkaistu sekakuorosävellys *En Blomma / Kukka haudalla* syntyi Hämeenlinnan laulujuhlien kuorokilpailua varten 1910. Se oli samalla ensimmäinen, jonka Madetoja sävelsi 1907 perustetulle sekakuoro Suomen Laululle. Madetoja oli tutustunut opiskeluaikanaan kuoron johtajaan Heikki Klemettiin (1876–1953), joka johti myös maan johtavaa mieskuoroa Ylioppilaskunnan Laulajia. Klemetin kuorot tilasivat ja esittivät Madetojalta uusia töitä ahkerasti, sävellykset saivat huomiota ja niitä otettiin muidenkin kuorojen ohjelmistoon. Klemetti vaikutti myös valtakunnallisten laulujuhlien ohjelmiin, nuottijulkaisusarjoihin ja johti Madetojan lauluja valtiopäivien jumalanpalveluksissa. Madetojalle toinen sekakuorolaulujen tärkeä tilaaja ja julkaisija oli Kansanvalistusseura.

Klemetillä oli omat vahvat mielipiteensä siitä, millaisia kuorosävellysten tuli olla ja hän asetti säveltäjille selkeitä rajoja. Vahvimmin Klemetin ohjausta kykeni vastustamaan Toivo Kuula. Klemetti kirjoitti Madetojalle käsikirjoituksesta *En Blomma*: ”Sen kielisenä emme tietenkään voi sitä konserteissamme laulaa.[...] Toiste neuvoisin sinua kuitenkin suomennuttamaan ensin tekstin, ennen kuin sävellät.” Klemetin suorasukaisten vaatimusten mukaan kuorosävellysten oli oltava lyhyitä, suomenkielisiä ja niissä oli välttävää monimutkaisuutta, liiallista ambitusta ja sävellajin vaihdoksia.

Uusromantiikka, symbolismi ja kolmiodraama

Useimmat sekakuorolaulujensa tekstit Madetoja poimi nuoruusaikansa merkittävimpien suomalaisten runoilijoiden kokoelmista, tärkeimpinä kirjoittajina L. Onerva, Eino Leino, Larin-Kyösti ja V.A. Koskenniemi. Aiheina on myös toistuvasti kansanrunoutta ja kirkollisia tai hengellisiä tekstejä.

Madetojan tuntemat runoilijat olivat suomalaisen uusromantiikan ja Ranskasta vaikutteita omaksuneita symbolismin keskeisiä kirjailijoita, joiden töitä leimasivat kansanrunouden, karelianismin ja mytologian aiheiden käyttö, nietzscheläisyys sekä kääntyminen yksilön sisäisiin unimaailmoihin, luontoon tai kaukaiseen menneisyyteen. Madetoja sävelsi huomattavan määrän vaimonsa L. Onervan runoutta. Myös Onerva oli musikaalinen. Hän soitti pianoa koko ikänsä, harrasti nuoruudessaan myös säveltämistä ja lauloi Klemetin johtamassa helsinkiläisessä Ylioppilas-sekaköörissä. Onervan lyriikalle oli tyypillistä unelman ja todellisuuden ristiriita, jonka myös Madetoja tunsii omakseen. Säveltäjä kirjoitti Onervalle 20.11.1915: ”Ja me taiteilijat olemme sitä paitsi siitä merkillisiä, että meidän aina täytyy kamppailla, emme pysy paikallamme, emme voi rakentaa omaa elämäämme muulle kuin hiekalle, sillä me rakennamme mielikuvissa – kuinka suloista se on – ja niitähän me emme voi koskaan toteuttaa tässä karkeasyisessä maailmassa niin kauniina kuin me ne näemme.” Laulujen toistuvia aiheita ovat rakkaus ja kaipuu (*Integer vitae, Onnelliset*), luonnon kauneus (*Kevätunta, Onnelliset, Erkki-paimen*) sekä menetys,

luopuminen ja kuolema (kehtolaulut, *Sypressiportilla, Katson virran kalvohon, Hautalaulu*).

Madetojan kuorolaulut ovat useimmiten vakavia, suorastaan synkkiä. Pateettisia töitä on selitetty osittain raskasmielisellä pohjoispohjalaisuudella, mutta laulut kertovat myös selkeästi säveltäjän omista vaikeuksista rakkaudessa ja elämässä. Madetojaa masensivat sekä kansalaissota että oopperan *Juha* nuiva vastaanotto. Avioliitto Onervan kanssa oli vaikea ja Eino Leinon kanssa muodostui kolmiodraama. Jotkin laulut viittaavat suoraan säveltäjän ja hänen puolisonsa suhteeseen ja kokemuksiin (*Vanha luostari, Onnelliset, Kuu kalpea*).

Lapseton Madetoja sävelsi kymmenkunta kehtolaulua, kuorolaulujen lisäksi pianoteoksia ja yksinlauluja. Sekakuorolle sävellettyjä ovat *Kehtolaulu, Uni kysyy uunin päältä, Keinutan kaikua ja Tuonen venho*. Madetojalle nämä olivat menetyksen ja luopumisen metaforia, kuten suomalaisessa kansanrunoudessa, jossa kehtoa keinuttaa äidin lisäksi kuolema. Äidit lauloivat lapsilleen kehotuksia kuolla pois kylmästä ja köyhästä maailmasta ja esimerkiksi sanonta ”Nuku nuku nurmilintu” laulussa *Uni kysyy uunin päältä* tarkoittaa mullan alle haudattua lasta.

Synkkien laulujen joukossa tervetulleen poikkeuksen muodostavat Kanteletar-aiheet sekä Suomen kesän ylistäjä ja ilon kuvaaja Larin-Kyösti (*Erkki-paimen*). Madetojan oli helpompaa löytää ilo ja leikkisyys menneestä myyttisestä maailmasta kuin arjesta.

Kuorosointi ja -tyyli

Madetoja käytti kuoron soinnillisia mahdollisuuksia monipuolisemmin ja hienostuneemmin kuin aikaisemmat suomalaiset säveltäjät. Myös pohjoismaisten säveltäjien joukossa hänen kuorotyyliinsä erottuu omaleimaisena. Madetoja oli kiinnostuneempi laulujen yleistunnelmasta ja soinnista kuin tekstin yksityiskohtien dramatisoinnista. Laulut ovat yleensä kaksi- tai kolmitaiteisia ja hitaat tempot ovat yleisempiä kuin vilkkaat. Madetojaa kuvaavia, usein toistettuja termejä ovat täysromanttinen, modaalinen, bitonaalinen ja impressionistinen. Madetoja käytti Sibeliuksen opetuksen seurauksena urkupistettä, ”pedaalibassoa”, runsaasti ja monipuolisesti.

Madetojan tyyli oli alussa kansallisromanttinen. Hänen pohjalaisuutensa ilmenee kansanlaulumelodioiden omaksumisessa. Madetojan Kanteletar-laulut muistuttavat läheisesti Toivo Kuulan muutamia vuosia aikaisemmin säveltämiä Kanteletar-lauluja.

Madetojan monille myöhemmille ja kypsille sävellyksille on ominaista seestynyt melankolia, unelmoiva elegisisyys ja alistunut surumielisyys, Heikki Klemetin sanoja lainaten ”ihmeellinen salasävyisyys”. Näiden persoonallisimpien

sävellysten hienovaraisuudessa ja sointiväreissä kuuluvat Ranskassa omaksutut vaikutteet. Kuula oli kirjoittanut Madetojalle 1910: ”Minun paras neuvoni olisi, että jos tahdot opiskella, oppia ja innostua työssäsi, niin tule Pariisiin. Täällä saat kaikkea mitä henkesi halajaa.” Madetoja noudatti ystävänsä neuvoa ja kirjoitti kotiinsa 7.3.1912: ”Siis olen taas Pariisissa, rakkaassa Pariisissa, kauneuden ja vapauden pesäpaikassa, väkirikkaan kevään kaupungissa, missä laskeva aurinko hohtaa kauniimmin kuin missään muualla, missä luonnon ja elämän ääriviivat hyväilevät silmää pehmeämmin kuin missään muussa maanpaikassa.”

Madetojan huomattavimmat sekakuorolaulut ovat *Integer vitae, Oma maa, De profundis, Onnelliset* ja *Vanha luostari*, joiden lisäksi hänen omin hienostunut kuorosointinsa ja sävelmaalailunsa toteutuu edustavasti myös lauluissa *Kevätunta, Erkki-paimen, Kehtolaulu* ja kansanlaulusovituksissa *Läksin minä kesäyönä käymään* ja *Voi, jos iltä joutuisi*.

Säveltäjä toivoi joillekin arvostamilleen kuorolauluille yleisempään käyttöä, ja laati ja suunnitteli 1940-luvulla useisiin kuorolauluihin orkesterisäestystä.

Laulut latinankielisiin teksteihin

Latinankielisissä kuorolauluissaan Madetoja hyödyntää täysromantiikan kuorosäveltäjien tapaan myös vanhaa polyfoniaa, joka antaa näille klassisille teksteille arkaista tunnelmaa ja kuvastaa tekstiaiheiden ikaikaisuutta.

Integer vitae on sävelletty 1929. Madetoja oli perehtynyt Rooman kirjallisuuteen sekä Oulun klassillisessa lyseossa että Helsingin yliopistossa. Hän osasi Horatiuksen rakkausrunon ja lainasi siitä rivejä mm. kirjeessään, jonka kirjoitti Onervalle uudenvuodenyönä 1916: ”Kun teemme kaikki niin kuin parhaiten osaamme, voimme levollisina katsoa kohtaloamme silmiin. *Integer vitae* – non eget mauris jaculis nec arcu, se oli vanhan roomalaisen viisaus, emmekä elämän voimien kamppailuun voi tuoda muuta kuin kauneutta ja totuutta ja totuutta kohti pyrkivän henkemme”. Kaksitaitteisen oodin *Andantino*-osassa synkopoiva melodia on ensin sopraanolla ja sitten miesäänillä. *Allegretto*-osa huipentuu rakastettavan Lalagen-neidon sulaisen naurun ylistykseen. Suomen Laulu kantaesitti tilaamansa sävellyksen Helsingin yliopiston juhlasalissa 13.2.1930. Vielä 1946 Madetoja kaavaili lauluun orkesterisäestystä *ad libitum*, mutta hänen aikomuksensa ei ennättänyt toteutua.

De profundis on sävelletty Houilles'ssa Pariisiin lähellä keväällä 1925. Neliosainen, kuorolle ja solistille laadittu sävellys on omistettu mieskuoro Laulu-Miehille, mutta säveltäjä sovittoi teoksen pian myös sekakuorolle. Teos on suomalaisen kirkkomusiikin klassikkoja ja säveltäjä myönsi itsekkin, että se on ”hyvä sävellys”. Psalmista 130 valikoimiinsa jakeisiin hän on soveltanut gregorianiikkaa ja kontrapunktia klassiseen kirkkotyyliin. Ensimmäinen osa (*Andante*) on bassoäänien soolo. Toisessa osassa (*Lento*) katumuspsalmin järkyttynyt huudahdus ”Si iniquitates...quis sustinebit?” on uskottu baritonisolistille, jota kuoro vahvistaa kaiuomaisin retorisin toistoin. Kolmannen osan (*Allegretto*) levoton odotus on sävelletty neliääniseksi fugatoksi ja päätösosa (*Andante sostenuto*) rauhoittuu lohdulliseen akordiseen armon lupaukseen.

Madetoja sävelsi syksyllä 1910 Pariisissa kahta kuorosävellystä Suomen Laululle ruotsalaisen Viktor Rydbergin teksteihin. Niistä ”suuremman & polyfonisemman” *Vattenplask* hän poltti, eikä pienempi ja vaatimattomampi *En Blomma* kelvannut sellaisenaan Klemetille. Tämä vaati suomenkielistä sanoitusta ja laati sellaisen itse, mutta Madetoja ei ollut tyytyväinen Klemetin kynäilyyn. Viipurin sekakuoro julkaisi laulun alkuperäisessä asussaan ennen ensimmäistä maailmansotaa, joten nuorta säveltäjää ei sentään täysin nujerrettu. Klemetti julkaisi oman versionsa *Kukka haudalla* Musiikkilehti Sävelettären nuottiliitteenä 1911 ja Suomen Laulu kantaesitti sen Hämeenlinnan laulujuhlilla 29.6.1911. Kolmitaitteisen laulun tempomerkintä on *Andante sostenuto* ja välitaitteelle antavat luonnetta tenorien johdantosoolo ja lyhyt mieskuorosäe.

Onnelliset on Madetojan ainoa Aleksis Kiven tekstiin laatima sävellys. Käsikirjoitus on päivätty Wienissä 24.10.1911. Laulu oli määrä kantaesittää samana syksynä, mutta toteutui Helsingin yliopiston juhlasalissa 25.4.1912. Klemetti selitti viivästyä: ”Se on hyvä laulu, vaikka erässä kohdin kovin vaikea”. Tavoittamattoman onnen tavoittelun kuvauksesta on helppo tunnistaa yhtymäkohta säveltäjän oman elämän kanssa, kun Onerva häilyi Madetojan ja Leinon välillä. Kolmitaitteinen laulu on kirjoitettu 6/4-tahtilajiin.

Palattuaan ulkomailta Suomeen keväällä 1912 Madetoja sävelsi seuraavien kahden vuoden aikana neljä pientä Opus 13:een sisältyvää kuorolaulua julkaistaviksi *Kansanvalistusseuran Nuottivarasto* -julkaisusarjassa.

Katson virran kalvohon oli alussa yksinlaulu. Melodia oli valmistunut 1909 ja julkaistu *Kansanopiston laulukirjassa*. Kuoroversion säveltäjä laati 1912 Savonlinnan seuraavan vuoden laulujuhlia varten. Kantaesityksessä 5.7.1913 Klemetti johti laulujuhlien yhdistettyä sekakuoroa.

1912 sävelletty *Kuu kalpea* julkaistiin 1913 ja valittiin Kuopion laulujuhlien 1914 kilpailukappaleeksi. Madetojan valitsemat Eino Leinon sanat heijastavat tässäkin Madetojan, Onervan ja Leinon kolmiodraamaa: ”Kai aika jo ammoin erota ois, mut yhdessä ollaan me yhä.” Dagmar Klemetin johtama Helsingin Kansallismielisen Nuorison Sekakuoro kantaesitti laulun keväällä 1914. Lyhyessä laulussa on kaksi taitetta ja rinnakkaissointukulkuja.

Tämän opuksen kaksi viimeistä laulua on sävelletty Kantelettaren teksteihin. Iloinen rallatus *Mitä tuosta, jos ma laulan* on päivätty 3.6.1912, mutta julkaistiin vasta 1917. Kirpeänraikasta ulkoilmatunnelmaa huokuva panteistinen rukous *Metsän kuninkaalle* on sävelletty ja julkaistu 1914, kantaesityksestä vastasi Emil Sivorin johtama Karjalan Kaiku Viipurissa 7.3.1915.

Kolme kotoista kuvaa, Op. 30a,
terveiset maakunnista

Laulut *Hautalaulu* ja *Erkki-paimen* Madetoja sävelsi 1916 Suomen Laululle. Molemmat julkaistiin samana vuonna ja kantaesitettiin Helsingin yliopiston juhlasalissa 5.12.1916 konsertissa, jossa Madetoja sai musiikkiopiston johtokunnan myöntämän Heidemanin palkinnon.

Rydbergin *Hautalaulu* on Klemetin vaatimusten mukaisesti Onervan suomentama. Kolmitaitteisessa laulussa melodia on kirjoitettu pää- ja kertaustaitteisissa tenoriaänille bassojen urkupisteen luodessa levollisen taustan. Madetoja sovitti tämän laulun myös orkesterille 1945 ja orkesteriversio soitettiin säveltäjän hautajaisissa Helsingin Vanhassa kirkossa 11.10.1947. Partituuri on sittemmin kadonnut. Madetoja sävelsi kuorolle useita paimenaiheisia lau-

luja. Mieskuorolle syntyivät *Paimenen laulu* 1914 ja *Paimentyttö* 1915 ja sekakuorolle *Erkki-paimen* 1916. Pastoraalikuvauksessa on kaksi säkeistöä. Tenoriaänen lyyrisiä repliikkejä säestävät nais- ja mieskuorojen instrumentaaliset säestyssoinnut karjankellojen äänien kiiriessä avoimessa maisemassa.

Reipas, maakuntalaulun luonteinen *Etelä-Pohjanmaan laulu* on Lapuan taistelun 110-vuotisjuhlaa varten sävelletty, Artturi Leinosen tekstiin pyydetty tilaustyö. Säkeistölaulun kantaesitys tapahtui Lapuan päivän juhlallisuuksissa 14.7.1918, jolloin viidestä kuorosta koottua juhluoroa johti Jalo Lahdensuo. Laulun teksti julkaistiin Ilkka-lehdessä 24.7.1918, mutta sävellys julkaistiin Sulasolin toimesta vasta 1950-luvulla.

Kolme hengellistä laulua Op. 30b

Vaikka *Tuonen venho* syntyi 1920 Suomen Laululle, kuoro ei tietävästi esittänyt laulua koskaan Madetojan eläessä. Kantaesityksestä vastasi sekakuoro Nuori Laulu Väinö Pesolan johdolla Turussa loppiaisenä 6.1.1921. Rauhallisen lempeässä laulussa purtta keinutetaan levollisin triolein ja tenorit vahvistavat paikoin sopraanojen säkeitä kahdennuksin.

Laulut *Ei mitään multa puutu* ja *Tuolla ylhäällä' asunnoissa* on sävelletty pohjalaisen hengellisen kansanlaulun tapaan. Ensimmäinen mainittu laulun sanat ovat Paimenpsalmista 23. Madetoja kävi kesällä 1911 Klemetin kanssa tämän kotipitäjässä Kuortaneella, jossa he olivat keräämässä kansansävelmiä virsikirjaan ja toivoivat samalla tapaavansa paikkakunnan viimeisen kuuluisan pelimannin Elias Tallarin. Tapaamisesta tuli yllättävä, sillä pelimanni tuotiin kirkolle puuarkussa työntökärryillä. Heikki Klemetin ehdotuksesta Madetoja laati nopeasti muistovirren, jonka Klemetti, hänen siskonsa Dagmar, vaimonsa Armi ja Madetoja lauloivat kvartetina siunaustilaisuudessa. Klemetti julkaisi laulun musiikkilehti *Sävellettären* saman vuoden 1911 joulunumeron nuottiliitteenä ja kirjoitti: ”Lauloimme sunnuntai-aamuna hymnin pienellä, tilapäisellä kuorolla kellotapulin kivilattiaisessa läpikäytävässä, ’uukkongissa’. Ulkona satoi. Ukkorukan arkku oli

vain vesivärillä sivelty ja vernissattu ja niinpä se ei kestänyt kukaan sateen pieksämistä, vaan valkeni kansi vähitellen paljaan puun karvaiseksi, näin meille hautajaistilaisuudessa varsin tunnelmallisesti muistuttaen kaiken pikaista katoavaisuutta. Rankkasateessa vanha mestari peitettiinkin.” Koruttoman kvartettilaulun ensimmäinen konserttiesitys oli Suomen Laululla 3.12.1911. Lempeä, lohduttava laulu esitettiin myöhemmin myös Madetojan omassa siunaustilaisuudessa 11.10.1947 ja Suomen Laulu esitti lunastamansa laulun myös Suomen ensimmäisten presidenttien Relanderin hautajaisissa 1942 ja Ståhlbergin hautajaisissa 1952.

Tuolla ylhäällä' asunnoissa syntyi Kansanvalistusseuran julkaistavaksi 1914. Ensiesitys tapahtui Johanneksen kirkossa 18.10.1914 Suomen Punaisen Ristin ja Helsingin puutteenalaisten hyväksi järjestetyssä konsertissa, jossa Klemetti johti Suomen Laulua. Harras koraalimainen säkeistölaulu otettiin suomalaisen virsikirjaan 1938. Myöhemmin Ossi Elokas sisällytti sävellyksen myös *Pyhäinpäivän vesperin* toiseen laitokseen 1968. Madetoja sovitte teoksen myös mieskuorolle (1917) ja naiskuorolle (1941). Tämänkin laulu esitettiin myös säveltäjän omassa siunaustilaisuudessa 1947.

Madetojan monissa kehtolauluissa on ilmeistä, että unen maa ja kuoleman maa ovat olleet säveltäjälle synonyymejä suomalaisen kansanrunouden perinteen mukaisesti. 1917 sävelletyn *Kehtolaulun* tilaaja oli Helsingin Kansallismielisen Nuorison Sekakuoro H.K.N.S., joka kantaesitti sävellyksen Armas Maasalon johdolla Helsingin yliopiston juhlasalissa 14.3.1917 ja julkaisi laulun omassa julkaisusarjassaan samana vuonna. Kolmitaitteisen surumielisen laulun välitaitteessa unen satuhahmot on kirjoitettu naiskuorolle. Bassoäänien tehtävä on tässäkin laulussa säestää staattisella urkupisteellä.

Ihmisen henki syntyi Helsingissä keväällä 1921. Kantaesitys tapahtui Helsingin yliopiston juhlasalissa 18.11.1921 samassa Suomen Laulun konsertissa, jossa kantaesitettiin myös *Oma maa*. Arnold Kandolin käyttää runossaan teosofisen liikkeen sanontoja. Kolmiosaisen sävellyksen väliosa on juhlaava fugato, jonka teeman alku on sattumoisin sama kuin Madetojan arvostaman Mozartin *Jupiter-sinfonian* finaalisissa. Sävellys päättyy samaan seitsemääniseen G-duurisointuun, kuin laulun ensimmäinen säe. Laulut *Kevätunta* ja *Sypressiportilla* on sävelletty Vaasalaiselle sekakuoro Sirpaleille. *Kevätunta* oli tilattu kuoron kymmenvuotisjuhlija varten 1925. Kosti Könnin johtama kantaesitys oli Vaasan kaupungintalon juhlasalissa 11.4.1926. Kimmo Tammivaara on liseniaattityössään kuvannut sävellystä ”urkupisteen apoteoosiksi”. Kuulakkaan luonnonkuvauksen pääaihe on kirjoitettu rinnakkaissointuliikkeeseen ja välitaitteen haavekuvat impressionistiselle neliääniselle naiskuorolle. Lopussa on lyhyt sopraanosoolo.

Helsingissä keväällä 1921 sävelletty *Oma maa* on Madetojan laajimpia ja kunnianhimoisimpia säestysksettömiä kuoroteoksia. Se on säveltäjän kunnianosoitus suomenkielisen taiderunouden pioneereille ja hänen kotikaupunkinsa Oulun merkkihenkilölle Samuli Kustaa Bergille (1803–1852). Berg oli ollut yksi 1800-luvun merkittävimmistä suomenlaisista lyyrikoista ja ammensi kirjalliset tehonsa yhtä hyvin kansanrunoudesta kuin Euroopan ja antiikin kirjallisuudesta. *Oma maa* oli ollut läheinen myös Snellmanille ja Leinolle. Kun Jean Sibelius sävelsi omana kunnianosoituksenaan saman Bergin tekstin kantaatiksi kolme vuotta Madetojaa aiemmin, Madetoja kirjoitti ensiesityksestä konserttiarvostelun Helsingin Sanomiin.

Kallion runo oli julkaistu ensimmäisen kerran ensimmäisessä suomenkielisessä kaunokirjallisuutta ja tieteellisiä kirjoituksia sisältävässä antologiassa *Otava* vuosina 1832 ja eri versioina Oulun Wiikko-Sanomissa vuosina 1834 ja 1840. Tämän runon mottolauseelman ”oma maa mansikka / muu maa mustikka” tuntee vielä tänäänkin jokainen suomalainen.

Jaana Märsynaho on kuvannut Bergin runoa: ”*Oma maa* on synnyinseudultaan eroon joutuneen ihmisen haikaa laulu. Ikävöinnin kohde paikantuu pohjoiseen Suomeen. Berg laajentaa kuitenkin paikallisen kuvaston – pakkassää, revontulet ja yöttömät yöt – ilmentämään jotain laajempaa suomalaista

mielenmaisemaa, milteipä myyttistä syntymämaata, jota kauniimpaa ei voi muualta löytää ja jota ilman ihminen ei voi elää onnellisena. Yksilöllinen tunne yhdistyy laajempaan viitekehykseen, Suomen kansaa ja kieltä korostaviin aatteisiin. Suomi-tunnusten lomaan on siroteltu viitteitä maailmankirjallisuuteen: Horatiukseen, Ovidiukseen, Goetheen ja Tegnériin.”

Teoksessa on ”hitaasti” esitettävä arvokas johdanto. ”Vieheästi” esitettävä jakso muistelee sopraanojen johdattamana kotimaan kauneutta ja mieskuoro muistelee isien sankaritekoja. Päätöksenä on ”hartaasti” esitettävä crescendoon huipentuva ylistyshymni.

Madetoja piti sävellystään suuressa arvossa. Hän kirjoitti Klemetilte kesäkuussa 1945: ””Omaa maata” sovitellen orkesteriteokseksi, kun se nykyisessä kuoromuodossaan ei tunnu pääsevän käytäntöön, vaikka se vaakaumukseni mukaan on hyvä sävellys. En minä siinä mitään muuta, sovitellen vain äänet soittimille.” Kuultuaan radiosta Sibeliuksen samaan tekstiin säveltämän kantaatin Madetoja merkitsi päiväkirjaansa 4.7.1946: ”Omani on parempi, väitän minä”.

Sirpaleet kantaesitti Onervan sanoihin 1928 sävelletyn laulun *Sypressiportilla* Kosti Könnin johdolla Vaasassa 7.4.1929. Kuolemaa käsittelevä laulu saa levottoman ja ahdistuneen luonteensa 3/4- ja 2/4-tahtilajien vuorottelusta ja yhtä säveltä ahdistanutsi kiertävästä aiheesta. Sopraanoäänen kromaattinen huudahdus ”Kuink’ ajaa kullat keviäst” on lähes sama kuin baritonisolistin kauhistunut ”Si iniquitates” -huudahdus *De profundiksessä*. Laulu hiljentyy rauhoittavaan päätökseen.

Kolme kansanlaulusovitusta Op. 57

Opuksen 57 kolmessa laulussa kansanlaulujen melodiat on kirjoitettu solisteille ja kuoro on säestys-instrumenttina. Vaikka nämä laulut ovat ”vain” pieniä kansanlaulusovituksia, niiden kuorosointi ja tunnelma ovat kaikkein ominta ja hienostuneinta Madetojaa.

1924 syntyneen sovituksen *Läksin minä kesäyönä käymään* pohjana on runo *Rannalla itkijä*. Vain ensimmäinen säkeistö on aito kansanlaulu, loput ovat Elias Lönnrotin käsialaa. Suomen Laulu kantaesitti sävellyksen huhtikuussa 1924. Soolo on kirjoitettu mezzosopraanolle. Hidastempoisessa sovituksessa staattinen kuoro maalaa kuulakkaalle kesäyölle impressionistisen tunnelmataustan ja on itse esillä vain lyhyessä johdannossa, säkeistöjen väliskeissä ja lyhyessä lopukkeessa. Madetoja sovittoi tämän myös orkesterilauluksiksi, jossa solistin osuus on sama kuin kuorolaulussa, mutta kuoron osuuden soittaa jousiorkesteri.

Voi, jos ilta joutuisi on noin vuodelta 1925 ja Suomen Laulu kantaesitti sen Helsingin yliopiston juhlasalissa 5.3.1927. Soolo on kirjoitettu baritonille. Tämäkin tunnelmakuva on hidas ja staattinen kuoron maalaillessa kaipaavan haikueuden tunnelmaa alussa, väliskeissä ja lopukkeessa.

Uni kysyy uunin päältä, yksi Madetojan monista kuolema-aiheisista kehtolauluista, on vuodelta 1927. Suomen Laulu kantaesitti sovituksen Helsingissä 14.2.1928. Laulu on kirjoitettu kalevalaiselle runolaululle tyypilliseen 5/4-tahtilajiin. Solistiosuus on tässäkin kirjoitettu baritonille.

Neljä joululaulua

Opukseen 20 Madetoja keräsi vuosien varrella syntyneitä, pianolla tai harmonilla säestettäviä nuorisolauluja. Niihin sisältyy joululaulu *Arkihuolesi kaikki heitä*, joka oli julkaistu ensimmäisen kerran Valistuksen kustantamassa *Joulupukki*-lehdessä 1916 A-duurissa. Neliääninen kuorosovitus on keväältä 1924 ja laadittu L. Sandelinin sanoihin ”Kiitä herraa yö ja päivä” *Suvivesperiä* varten B-duurissa. Madetoja laatii kuorosovituksesta myös joululaulun tekstiin A-duuriversion, jonka Fazer julkaisi 1944.

Onervan runoon sävelletty *Enkelien joululaulu* ilmestyi alun perin pianosäestyksellisenä yksinlauluna kansakoulun laulukirjan liitteeksi tarkoitettussa kokoelmassa *12 uutta lastenlaulua* 1932. Sekakuoroversio julkaistiin Olavi Pesosen toimittamassa kokoelmassa *Laulava kansa* 1946.

Laulu *Julens budskap* on päiväämätön ja julkaisematon käsikirjoitus, jota säilytetään Helsingin yliopiston kirjastossa. Laulun kolme viimeistä säkeistöä ovat Gösta Moliis-Mellbergin 1930 julkaistusta runokokoelmasta *Där lyser ett sken över vägen*. Samaan Helsingfors norra svenska församling -seurakunnan kirkkoherrana toimineen Moliis-Mellbergin runoon on laadittu muitakin koraalisävellyksiä ja teksti päättyi myös ruotsinkieliseen virsikirjaehdotukseen 1942.

Seimeen syntynyt sai alkunsa, kun Helsingin Johanneksen seurakunnan kanttori Alfred Hiilimies pyysi Madetojalta uutta joululaulua omaa kirkkokuoroaan varten 1947. Tekstin kirjoitti pyynnöstä saman kirkon pappi Oke Peltonen. Laulu on Madetojan viimeinen sekakuorolaulu ja tiettävästi viimeinen täysin valmistunut sävellys. Hiilimies johti ensiesityksen Johanneksen kirkon kuoron musiikki-illassa 28.11.1948. Vähäeleinen, koraalimainen säkeistölaulu on kirjoitettu pehmeästi keinoon 6/4-tahtilajiin.

Luovan lemmen metaforat, kaksi laulua Onervan runoihin, Op. 82

Elämänsä viimeiset kymmenen vuotta Madetoja oli lähes kykenemätön säveltämään. Hän ja Onerva alkoholisoituivat. Lääkkeiden ja alkoholin sekakäytön seurauksena molemmat menettivät muistinsa ja puoliset erotettiin toisilleen vahingollisina. Säveltäjä toimitettiin alkoholistiparantolaan ja Onerva melisairaalaan. Madetoja palasi vielä muutamaksi vuodeksi kotiinsa ja onnistui säveltämään joitakin pienimuotoisia teoksia, mutta Onerva pääsi vapauteen vasta miehensä kuoleman jälkeen.

Kaksi Onervan teksteihin sävellettyä Op. 82 kuorolaulua lukeutuvat Madetojan viimeisiin teoksiin. Lyhyt akordinen kehtolaulu *Keinutan kaikua* on sävelletty tiettävästi ilman tilausta 1946. Pohjois-Pohjalaisen Osakunnan laulajat olivat kiinnostuneita lunastamaan laulun, mutta se päättyi Suomen Laululle.

Vanha luostari on Madetojan viimeinen teosnumerolla varustettu sävellys ja säveltäjän traagisimpia töitä, joka punoo kipeästi yhteen säveltäjän ja Onervan onnettoman yhteisen elämän alku- ja loppuvaiheet. Onerva esitti *Vanha luostarin* säveltämistä tuoreelle aviomiehelleen jo 10.11.1914 Viipurin lähettämässään kirjeessä: ”Miten sinun

’Sävelettäresi’ aikoo joulun viettää. Kai sentään jonkun kiitosvirren jumalan kunniaksi sinä virität. Vanha luostari runoistani olisi minusta mukava säveltää. Siinä saisi vetää ’anna rauha’ vaikka sataan kertaan, niin kuin ’buona sera’ italialaisessa oopperassa.” Madetoja ei tuolloin tarttunut aiheeseen, mutta säilytti kirjeen.

1930-luvulla alkaneen alkoholin ja lääkkeiden väärinkäytön seurauksena säveltäjä toimitettiin alkoholistiparantolaan Yläneelle lähelle Turkua ja Onerva ensin Veikkolaan ja sitten Nikkilän melisairaalaan. Hoitolaitokseen suljettu Onerva ajatteli joutuneensa ”luostariin” rangaistukseksi huonosti eletystä elämästä ja toisti vankeutensa tunteja sekä kirjoituksissaan että akvarelleissaan, joissa hän esitti itsensä ja kohtalotoverinsa nunniksi puettuina. Madetoja toistaa loka-marraskuussa 1946 säveltämässään laulussa Onervan pakkohoidossa päivittäin toistamat ajatukset tämän nuoruuden runon sanoilla. Sopraanosolistin – ”vanhan nunnan” – tuskaista rukousta säestää ”luostarisarten” impressionistinen naiskuoro. Kun Suomen Laulu kantaesitti laulun Martti Turusen johdolla 30.11.1947, Madetoja ei ollut enää sitä kuulemassa.

Juha Hovinen

Sopraano Kaisa Ranta valmistui musiikin maisteriksi Sibelius-Akatemiasta vuonna 2008. Ranta on monipuolinen ja muuntautumiskykyinen laulaja, ja hän on saanut tehtäväkseen monipuolisia näyttämöitä käsittäen musiikkiteatteria, musikaalia, operettia ja oopperaa. Ranta debytoi Suomen Kansallisoopperassa Mozartin *Zaiden* nimiroolissa (2006 ja 2007), jonka jälkeen hän on vieraillut mm. Weberin *Paholaisen palkka-ampujassa* (2008) sekä Verdin oopperassa *Falstaff* (2009) ja Dvorákin *Rusalkassa* (2009).

Kaisa Ranta on laulanut useiden suomalaisten orkestereiden ja kuorojen solistina. Kirkollisten teosten sopraanosolistin tehtävissä Ranta on ollut kysytty, ja hänen repertuaariinsa kuuluvat mm. Händelin *Messias*, Brucknerin *Requiem*, Brahmsin *Ein Deutsches Requiem*, Lloyd Webberin *Requiem*, Haydn'n *Luominen*, Mozartin *Requiem*, *c-mollimessu* ja *Exultate, jubilate* –motetti, Tippettin *A Child of Our Time*, Beethovenin *messu C-duuri* ja 9. sinfonia sekä Saint-Saënsin *Jouluoratorio*, J.S. Bachin *Johannespassio* ja Orffin *Carmina Burana*.

Kaisa Ranta on konsertoinut kotimaan lisäksi Englannissa, Yhdysvalloissa, Tšekissä ja Japanissa. Valtakunnalliseen, suuren yleisön tietoisuuteen Ranta nousi voitettuaan ensimmäisen palkinnon Lappeenrannan valtakunnallisessa laulukilpailussa vuonna 2006.

Tuomas Pursio, basso-baritoni, aloitti laulajanuransa Cantores Minores -kuorossa 1977. Hän on opiskellut laulua Sibelius-Akatemiassa, Zürichin kansainvälisessä oopperastudiossa sekä yksityisesti Tom Krausen, Laszlo Polgarin ja Jukka Rasilaisen johdolla. Vuonna 1996 hänet palkittiin miesten sarjan parhaana Lappeenrannan laulukilpailuissa. Samana vuonna hän sai ensimmäisen solistikinnyksensä Düsseldorfin Deutsche Oper am Rheiniin. Sen jälkeen Pursio on ollut kiinnitettynä Erfurtin Oopperaan ja tällä hetkellä hän kuuluu Leipzigin oopperan solistikuntaan. Hän on vieraillut lisäksi mm. Berliinin Valtiooopperassa, Zürichissä, Bernissä, De Vlaamse Operassa, Nizzassa, Hannoverin Valtiooopperassa, Tokiossa, Leipzigin Gewandhausissa ja Lausannen oopperassa. Kotimaassa hän on esiintynyt mm. Radion Sinfoniaorkesterin, Helsingin, Lahden ja Lohjan kaupunginorkesterien solistina sekä laulanut Savonlinnan Oopperajuhlilla, Nilsin Opera Cava -festivaalilla ja Suomen Kansallisoopperassa.

Tuomas Pursion repertuaariin kuuluvat Mozartin, Verdin, Haydnin ja Bachin kuoroteosten lisäksi mm. Bizet'n *Carmenin* Escamillo, *Hoffmanin kertomusten* Four Villains, Mozartin *Figaron* häiden Figaro ja *Taika-huilun* Kaitsijapappi, von Weberin *Taika-ampujan* Kaspar sekä Verdin *Aidan* Kuningas. Pääsiäisenä 2009 Pursio debytoi menestyksekkäästi Amfortaksen roolissa Wagnerin oopperassa *Parsifal* Leipzigin valtiooopperassa.

Tapiolan Kamarikuoro piti debyyttikonserttinsa 1984. Kuoron taiteellinen toiminta muodostuu itse tuotetuista konserttiproduktioista, ammattiorkesterien ja musiikkifestivaalien tilauskonserteista sekä monivuotisista sävellystilaus- ja levytysprojekteista. Kansalliskirjastoprojektissa esitetään ja dokumentoidaan keskeisten suomalaisten kuorosäveltäjien tuotantoa. *Tapiola Originals* on kansainvälinen kokoelma tilaussävellyksiä Itämeren alueen maiden säveltäjiltä. Kuorolla oli vuosina 2000–2005 nimikkosäveltäjäsopimus Jaakko Mäntyjärven kanssa.

Kuoron asiakkaita ja yhteistyökumppaneita ovat Suomen parhaat ammattiorkesterit, kapellimestarit, musiikkijuhlat, konserttitoimistot, levy-yhtiöt ja säveltäjät. Kuoro on esittänyt barokin ajan ja klassisten säveltäjien suurteoksia myös monien ulkomaisten kapellimestarien johdolla. Kuoro sai Espoon kaupungin kulttuuripalkinnon 2005 tunnustuksena ansiokkaasta toiminnasta Espoon kulttuurielämän hyväksi.

Useimmat kuoron levytyksistä on palkittu kotimaisilla levypalkinnoilla. Kuoron Penderecki- ja Sibelius-levyillä on kunnia sisältyä ”benchmark”-levytyksinä arvokkaimen englantilaisen Gramophone-lehden julkaisemaan maailman parhaita levyjä esittelevään Gramophone Classical Good CD Guide -luetteloon. 1995 julkaistua Penderecki-levyä on myyty maailmanlaajuisesti yli 27.000 kappaletta. Tapiolan Kamarikuoro on tehnyt yhteistyötä Alba Recordsin kanssa vuodesta 2001.

Kapellimestari Hannu Norjanen suoritti Sibelius-Akatemiassa ensin urkujensoiton ja kuoronjohton loppututkinnot ja valmistui kapellimestariluokalta kapellimestariksi 1997. Hänen opettajiaan ovat olleet mm. Jorma Panula, Eri Klas, Atso Almila ja Ilja Musin. Hän on opiskellut kuoronjohtoa myös Tukholmassa Eric Ericsonin johdolla.

Norjanen on toiminut Tapiolan Kamarikuoron taiteellisena johtajana vuodesta 1998, Cantores Minores -poikakuoron taiteellisena johtajana vuodesta 2005 ja Helsingin Filharmonisen Kuoron johtajana vuodesta 2007 ja on myös musiikinjohton opettajana Sibelius-Akatemiassa. Hän toimi Amici Cantus -mieskuoron taiteellisena johtajana 1990–1997, Suomen Filharmonisen kuoron johtajana 2003–2006, Lappeenrannan kaupunginorkesterin johtajana 1998–2001 ja Vaasan kaupunginorkesterin taiteellisena johtajana 1999–2006. Hän on toiminut lisäksi apulaiskapellimestarina Suomen Kansallisoopperassa.

Kotimaan lisäksi Norjanen on vierailut eri johtamistehtävissä monissa Euroopan maissa, USA:ssa ja Aasiassa.

Conductor * Kuoronjohtaja
Hannu Norjanen

Soprano * Sopraano	Tenor * Tenori
Marketta Antola	Janne Helekorpi
Pia Bengts	Sven Hult
Karmen Kelk	Jarmo Metsälä
Heljä-Maari Manninen	Martti Nissinen
Taina Pihkanen	Juha Ollikainen
Taina Sarkola	Timo Pihkanen
Kerttu Suojalehto	Hannu Rynänen
Anneli Vellendi	Atro Tossavainen
Pia Ylitalo-Maunula	

Alto * Alto	Bass * Basso
Susanna Heinonen	Tom Eklundh
Heli Immonen	Juha Hovinen
Miisa Järvi	Petri Koivusalo
Anuleena Kananen	Matti Koskinen
Tanja Kuronen	Timo Lankinen
Heta Piirto	Timo Lipponen
Mari Torri-Tuominen	Timo Markkula
Teija Tuukkanen	Matti Suojalehto
Liisa Vallenius	Kimmo Vallenius
	Ilkka Ylönen

www.tapiolachamberchoir.fi

Publishers * Kustantajat

Suomen Laulu
[1, 4, 9, 10, 12, 13, 16, 18, 20-22, 27 & 28]
Warner/Chappell
[2, 5-8, 14, 17, 23 & 26]
Viipurin Sekakuoro [3]
Sulasol [11]
Edition Fazer [15]
Sekakuoro Sirpaleet [19]
Fennica Gehrmann [24]
Manuscript [25]

Recorded at
Roihuvuori Church, Helsinki, Finland, 3/2006-
11/2007

Recording, editing and mastering
Mika Koivusalo

Recording producers
Titta Lampela [2-3, 5, 8, 9, 11-14, 16-19, 23-25, 28],
Harri Karri [1, 4, 6-7, 10, 15, 26-27],
Teppo Lampela [20-22]

Cover painting Magnus Enckell (1870–1925)
Musiikin kuuntelijointa *Listeners of Music*
(1897, oil on canvas)

Graphic design
Simo Ruottinen

We thank the Madetoja Foundation and the Finnish Performing Music
Promotion Centre (ESEK) for supporting this CD recording.

Executive producer
Timo Ruottinen

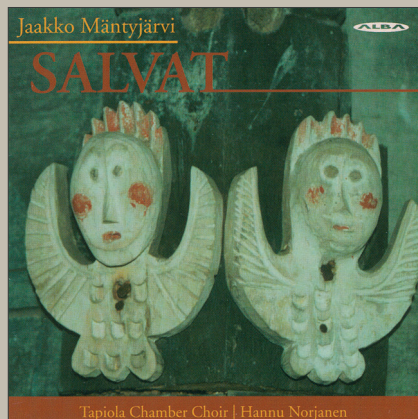
ALSO AVAILABLE

TAPIOLA ORIGINALS

Tapiola Chamber Choir
Ostrobothnian Chamber Orchestra
Hannu Norjanen

ABCD 207

SALVAT 1701

Tapiola Chamber Choir
Hannu Norjanen
Tuuli Lindberg, soprano
Topi Lehtipuu, tenor

NCD 18